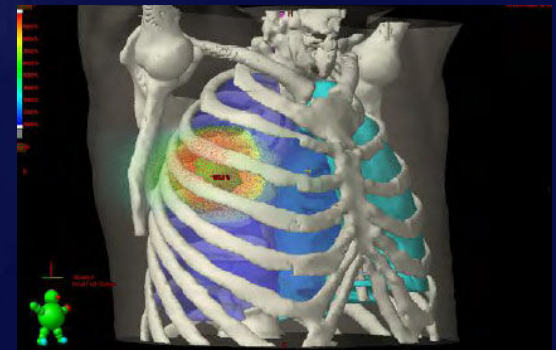

Accelerators and medicine

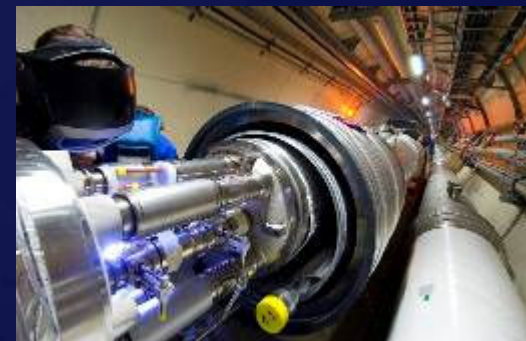
Akceleratorzy i medycyna

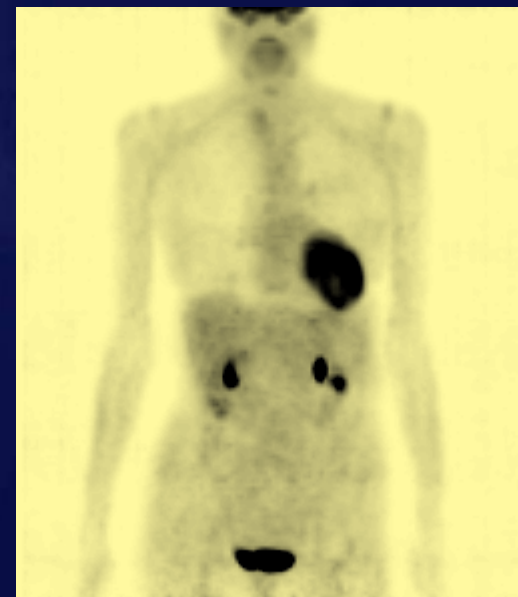
Sławomir Wronka, 27.11.2009r

Akceleratory – zastosowania

- ▣ Badania naukowe, *CERN*

- ▣ Medycyna

Medycyna

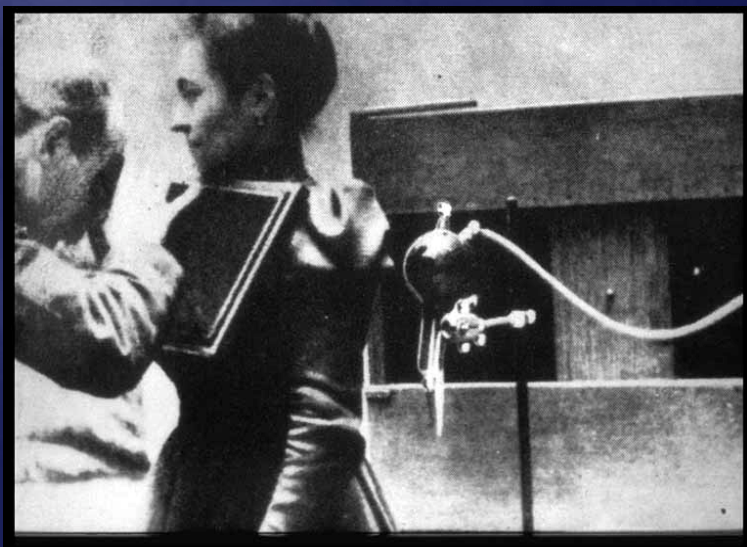
- ▣ Sterylizacja sprzętu
- ▣ Diagnostyka
- ▣ Terapia
  - Radioterapia „standardowa”
  - Radioterapia hadronowa
  - Wykorzystanie neutronów

<http://www.innovia.pl/userfiles/image/radioterapia.jpg>

Wilhelm Conrad Röntgen (1845-1923)

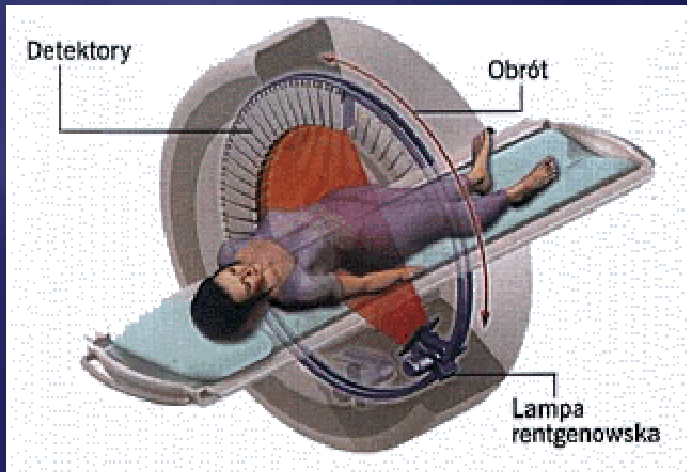
Tomografia komputerowa - CT

http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Head_CT_scan.jpg

<http://www.philips.oprawy.pl/wydarzenia/2007/tomograf.asp>

http://www.fizyka.net.pl/index.html?menu_file=aktualnosci%2Fm_aktualnosci.html&former_url=ht tp%3A%2F%2Fwww.fizyka.net.pl%2Fciekawostki%2Fciekawostki_m1.html

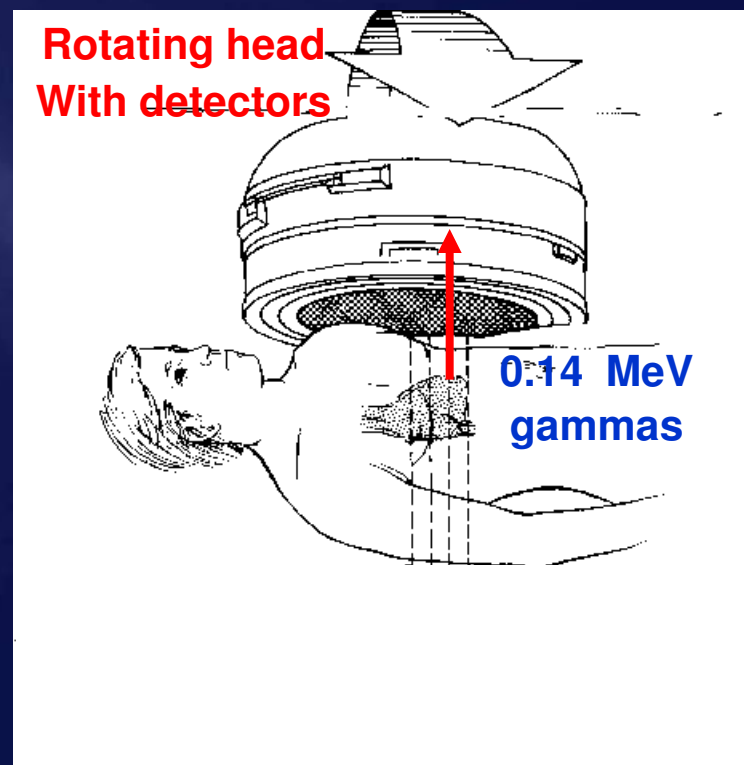
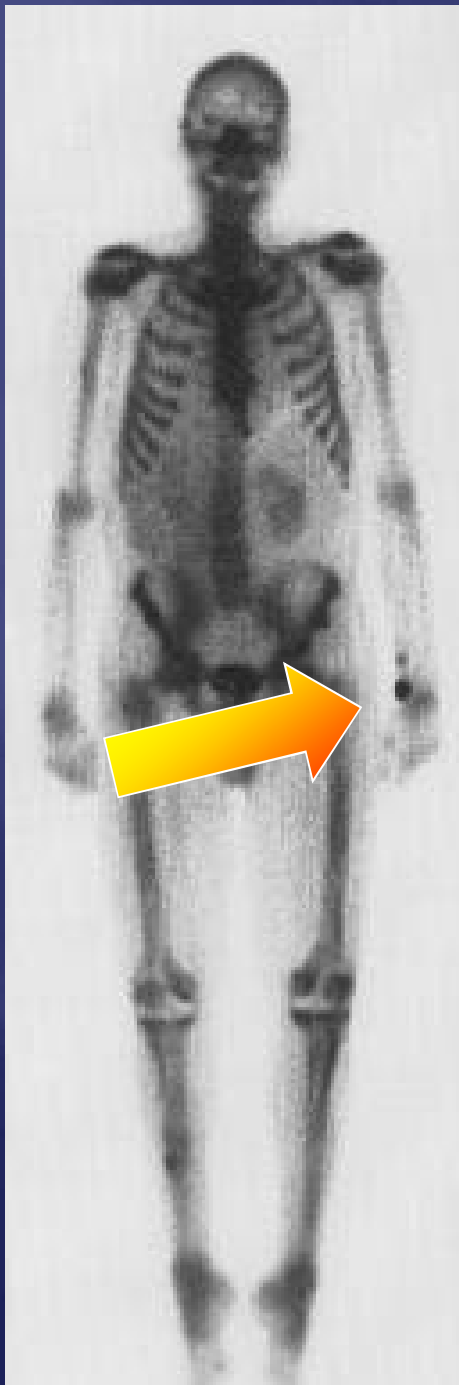
Medycyna nuklearna

- Pacjent skierowany na badanie otrzymuje dożylnie, wziewnie lub doustnie połączenie:
  - **Radioizotopu,**
  - **Nośnika** - związku chemicznego, cząsteczki lub komórki wykazującej gromadzenie w obrazowanym narządzie lub tkance.
- Emitowane promieniowanie jest rejestrowane przez odpowiednie **detektory** i przetwarzane na obrazy.
- Uzyskane w ten sposób **obrazy** określają kształt, wielkość, położenie oraz makrostrukturę badanego narządu, ale **poprzez jego funkcję.**

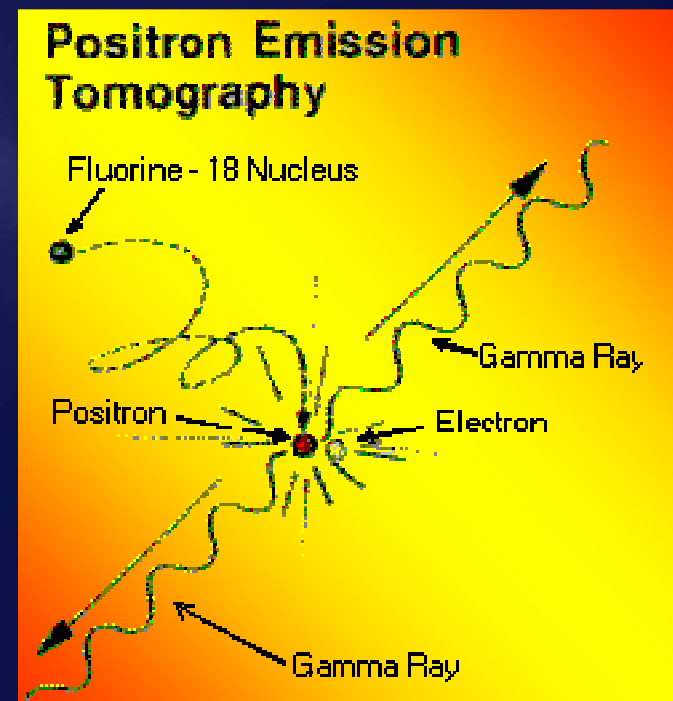
SPECT scanner

85% wszystkich badań w medycynie nuklearnej wykorzystuje ^{99}Tc .

Positron Emission Tomography (PET)

- ▣ Pacjent otrzymuje emiter pozytonów
- ▣ Obserwujemy efekt anihilacji

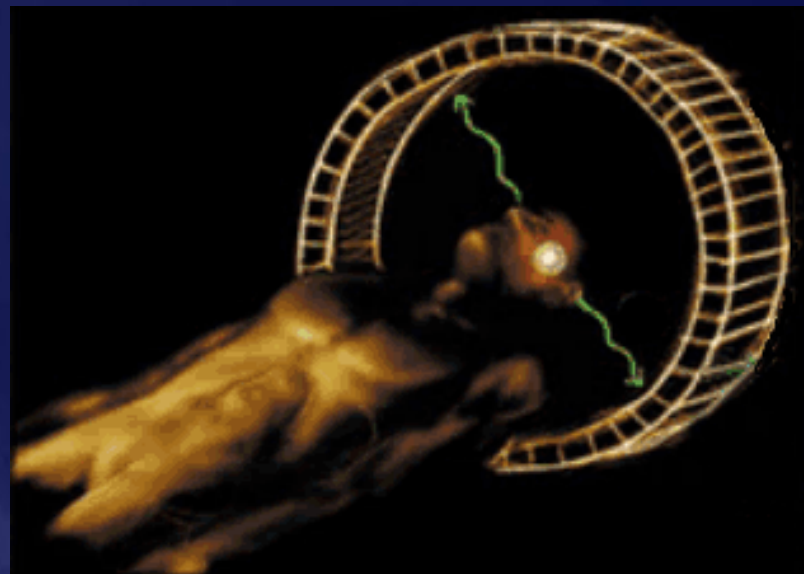
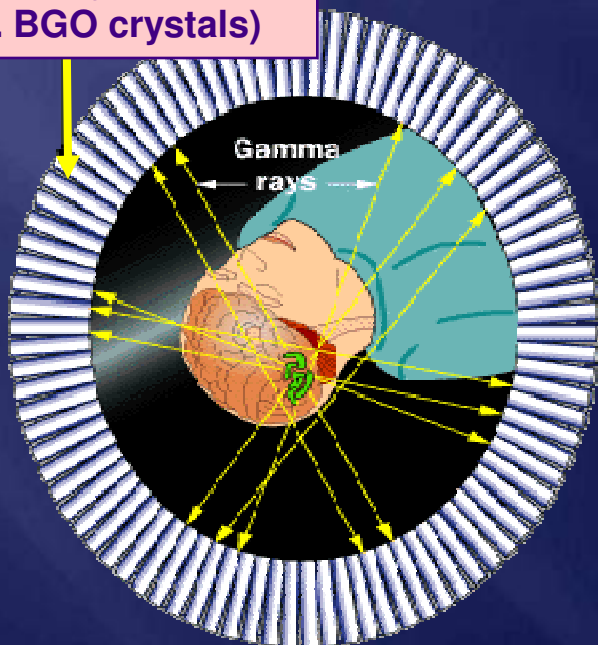
Saverio Braccini

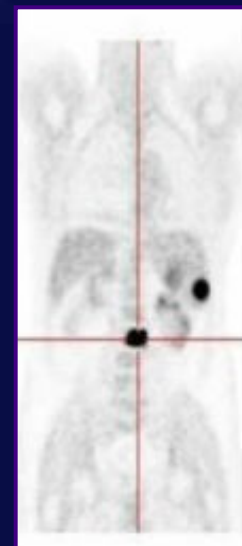
Positron Emission Tomography (PET)

Używane izotopy emitujące pozytony – najczęściej FDG z ^{18}F ($T_{1/2} = 110$ min)

Gamma ray detectors
(Ex. BGO crystals)

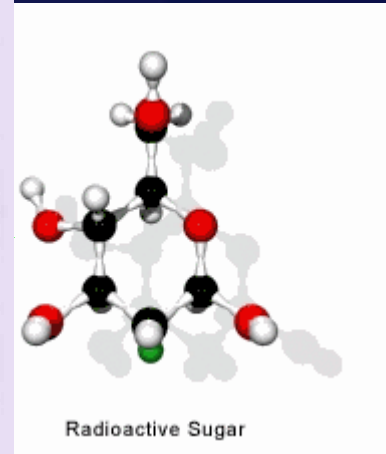
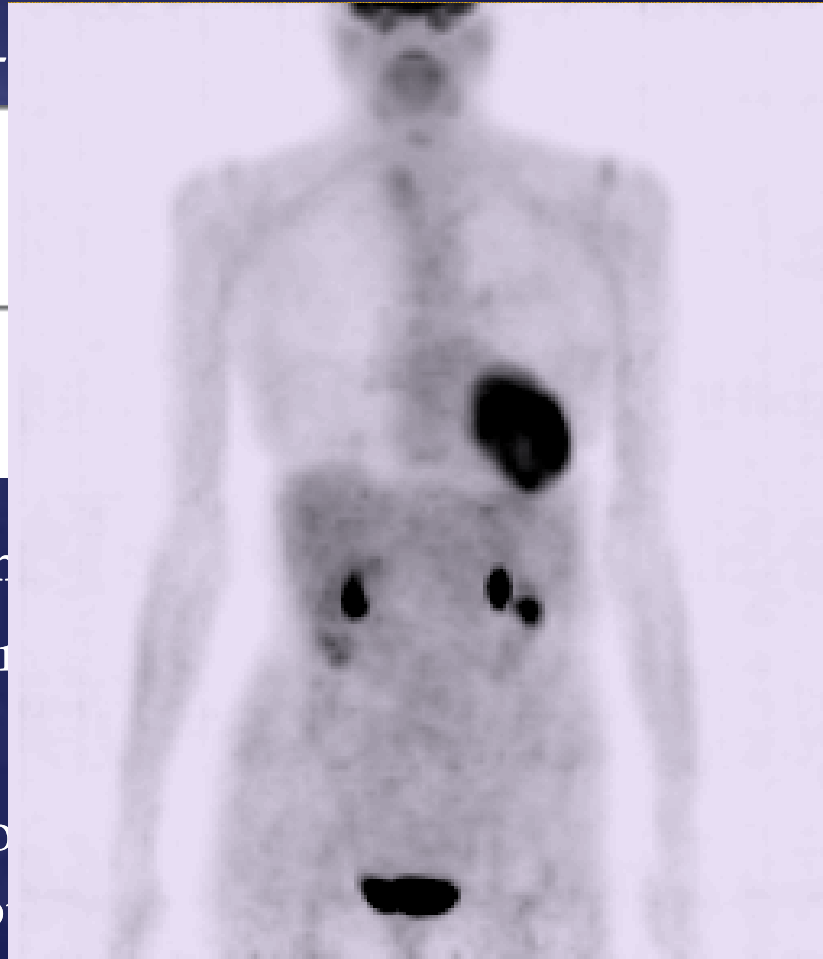
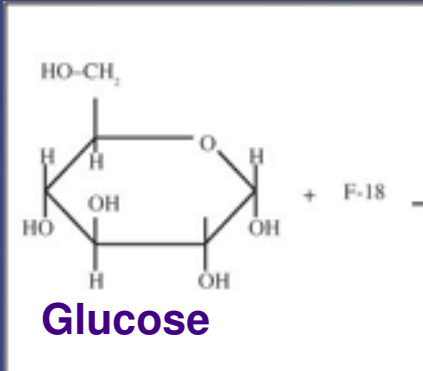

Izotop	Czas połowicznego rozpadu [min]	Maksymalna energia pozytonu [MeV]
^{11}C	20,3	0,96
^{13}N	9,97	1,19
^{15}O	2,03	1,70
^{18}F	109,8	0,64
^{68}Ga	67,8	1,89
^{82}Rb	1,26	3,15

Jak to działa ?

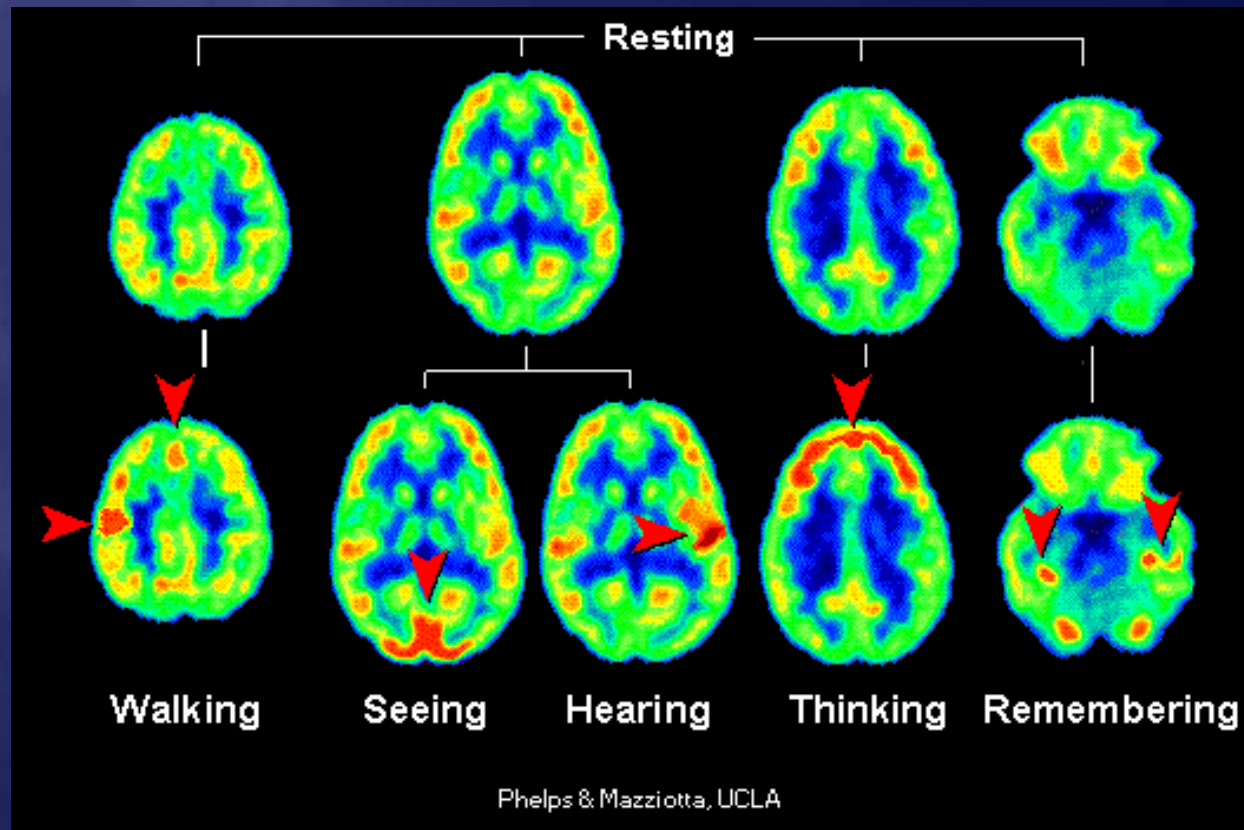
- ▣ Produkcja ^{18}F wiązką protonów
- ▣ Fluoro-Deoxy-D-

- ▣ FDG wstrzykujemy
- ▣ FDG jest transportowany
- ▣ Koncentracja jest
- ▣ Nowotwór jako ośrodek
- ▣ się w postaci „hot spot”

glukozy
glukozę objawia

Badania funkcjonalności

PET - CT

+

=

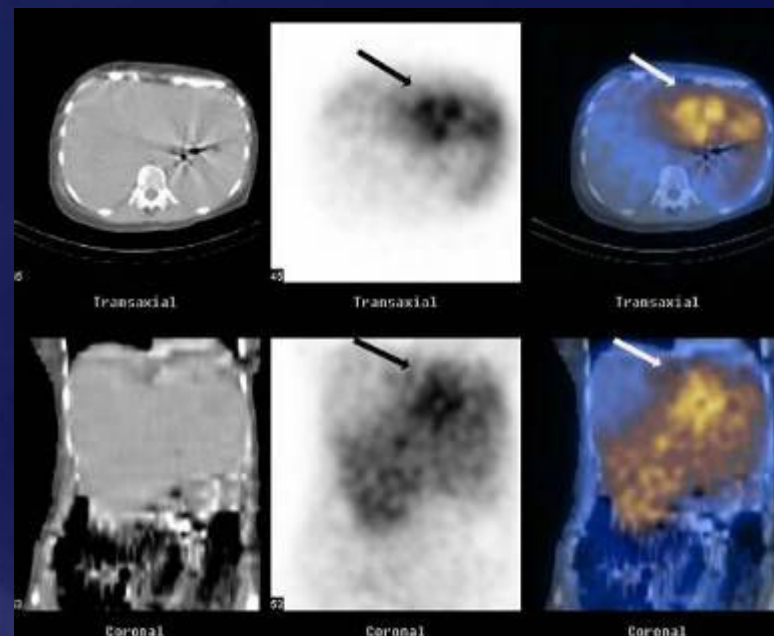
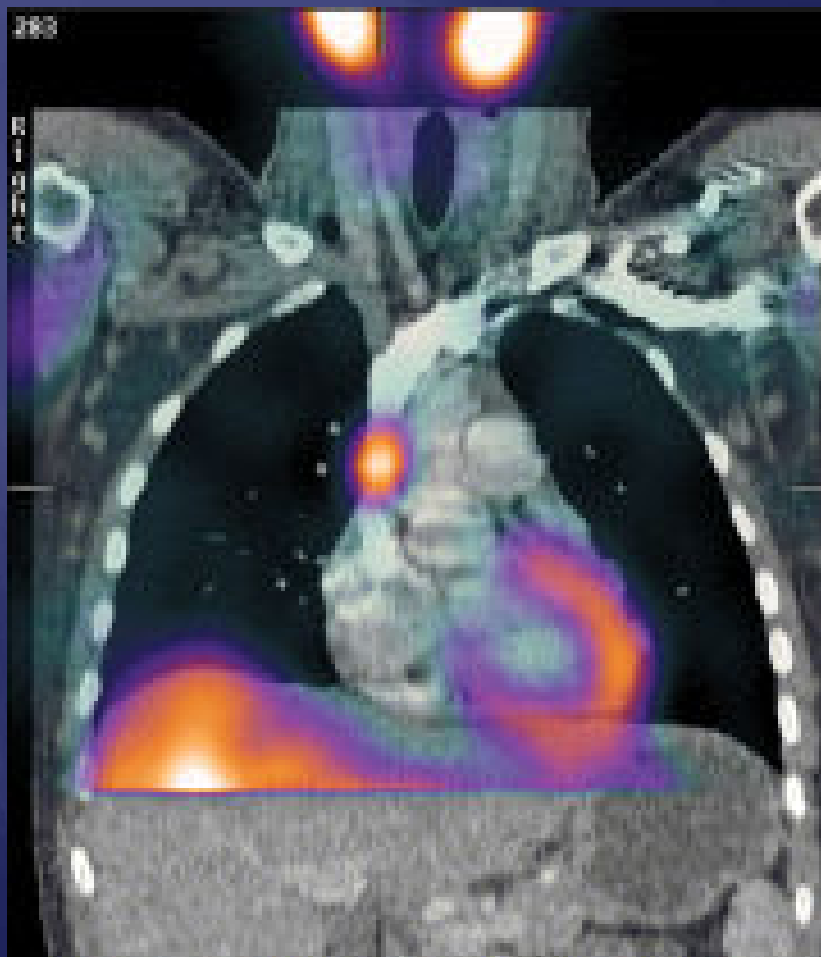
+

=

SPECT-CT

**I inne kombinacje: SPECT-PET,
NMR-PET itd.**

www.hermesmedical.com

Bezpieczeństwo

<i>typ badania</i>	<i>dawka [mSv]</i>	
rentgen klatki piersiowej	ok. 0,05	0,0003%
tomografia komputerowa klatki piersiowej	ok. 10	
scyntygrafia znakowaną immunoglobuliną (poszukiwanie ognisk zapalnych)	ok. 2,8	
scyntygrafia perfuzyjna mózgu (SPECT)	ok. 8,1	
roczna dawka promieniowana naturalnego	ok. 2,6	0,013 %

Źródłem promieniowania jest sam pacjent - aparatura diagnostyczna służy jedynie do rejestracji tego promieniowania. Długość trwania badania nie wpływa więc na narażenie radiologiczne pacjenta. Wbrew powszechnemu przekonaniu **narażenie radiologiczne pacjenta podczas badań scyntygraficznych jest mniejsze niż np. w przypadku wykonywania tomografii komputerowej**

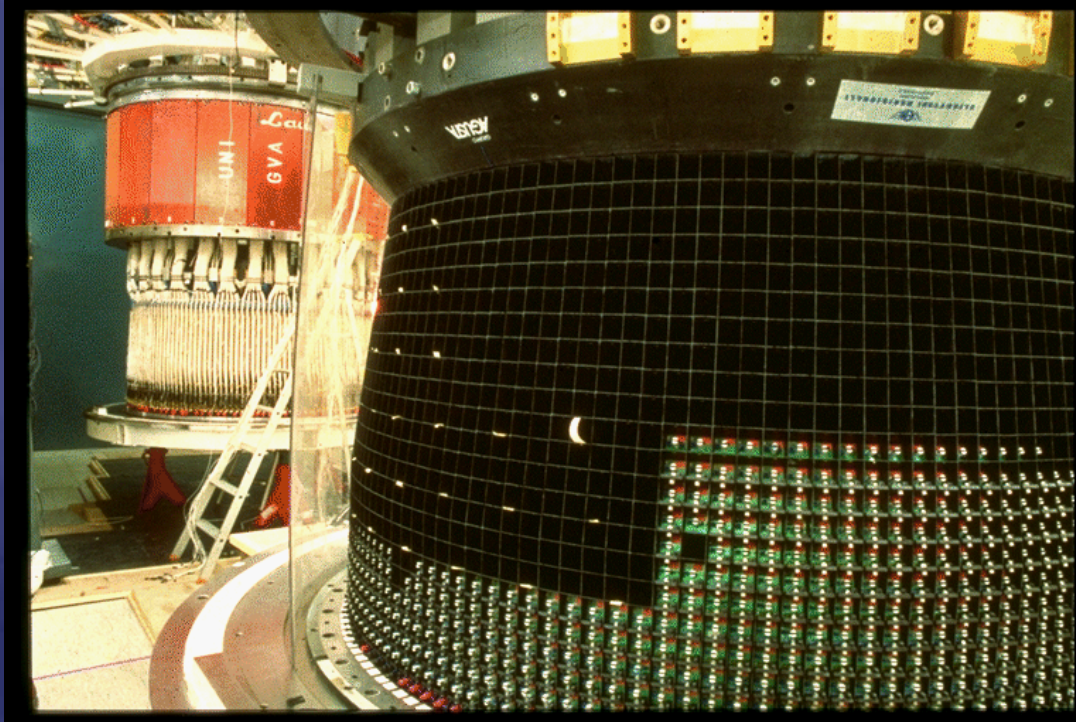
Diagnostyka medyczna

▣ Produkcja izotopów do PET

- Izotopy krótkożyciowe
- Produkcja w szpitalu
- „Kompaktowe” cyklotrony, wiązka protonów $\sim 15\text{MeV}$

The BGO calorimeter of the L3 experiment at LEP (CERN 1989- 2000)

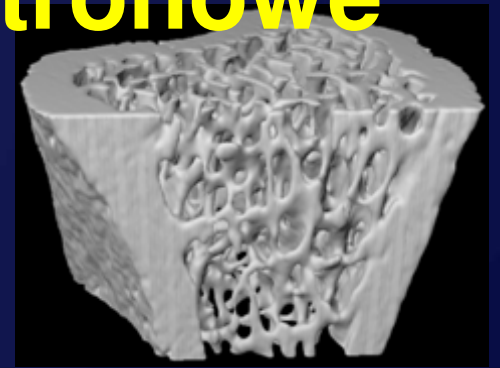
BGO crystals have been developed for detectors in particle physics

- ▣ 11000 BGO crystals
- ▣ Precise measurement of the energy deposited by the particles
- ▣ Almost 4π coverage

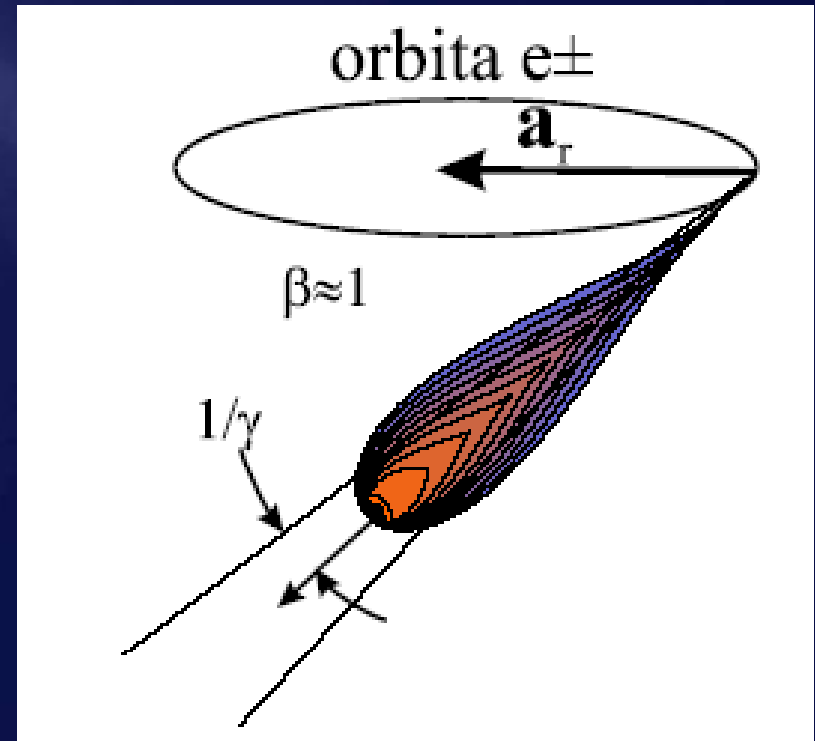
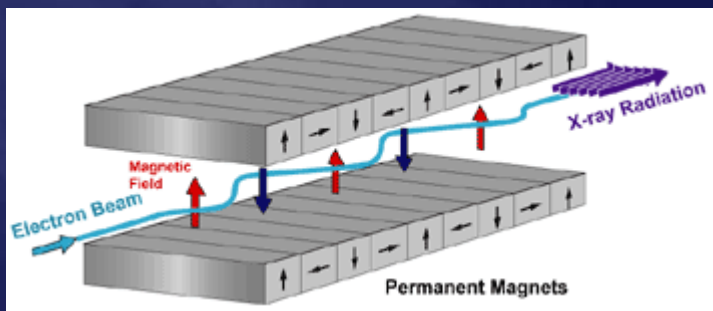
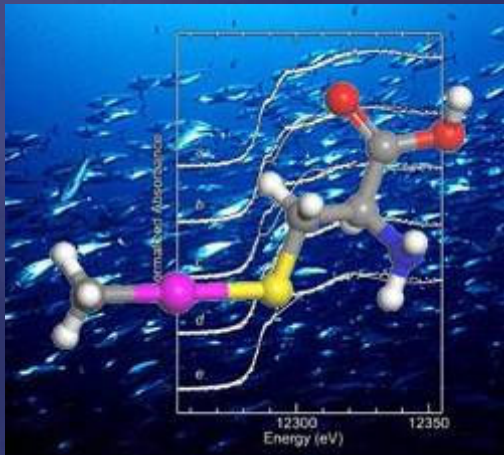
Saverio Braccini

Promieniowanie synchrotronowe

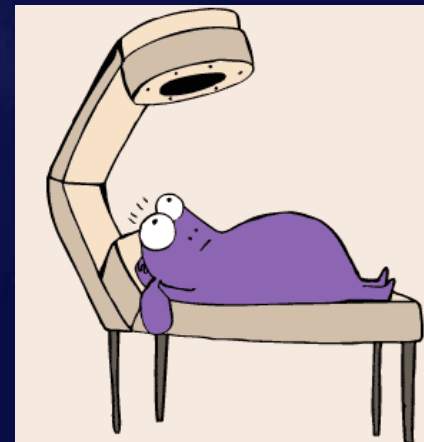

- Medycyna, biologia, chemia, fizyka, ochrona środowiska...

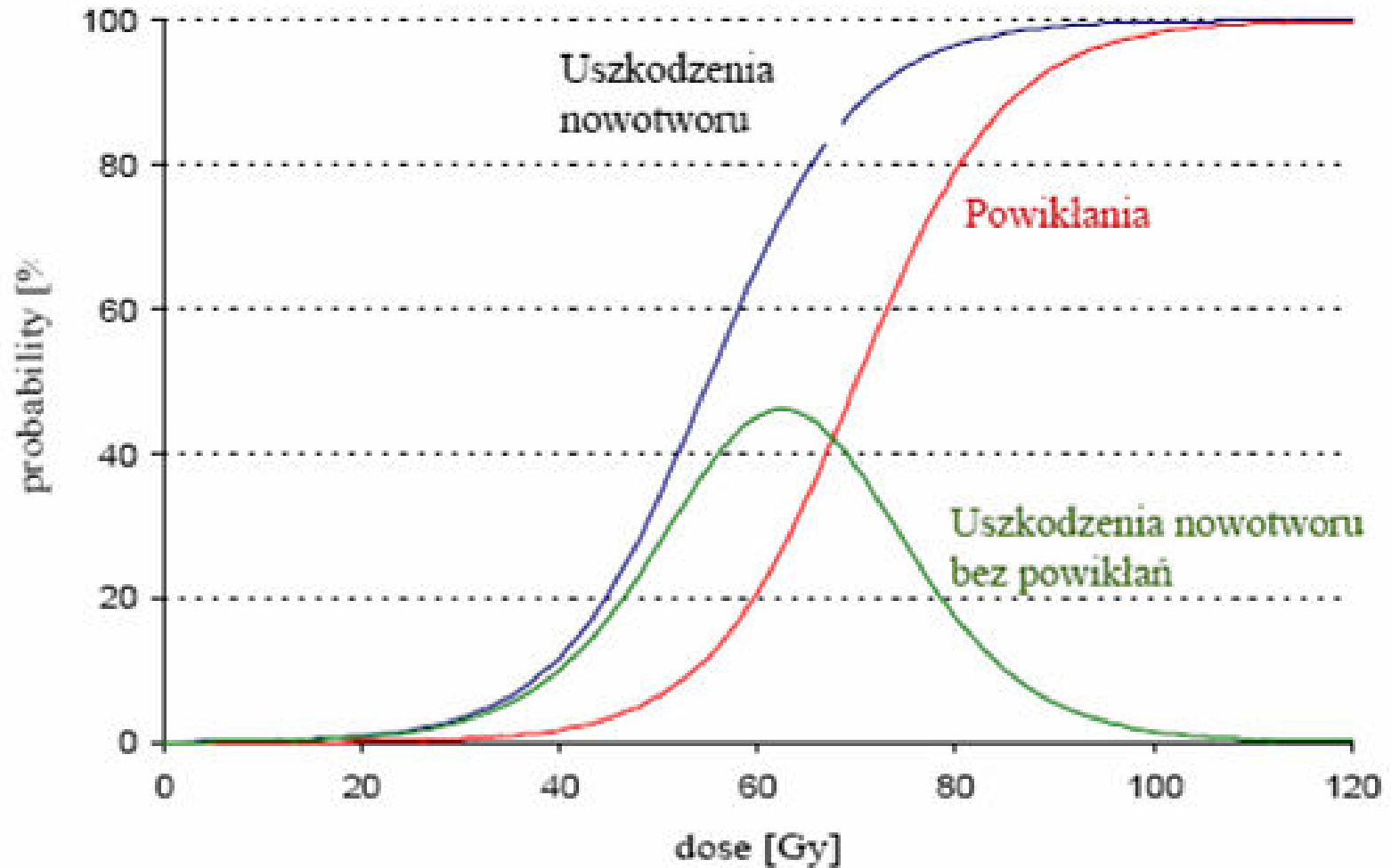

Wykorzystanie niszczących właściwości promieniowania do terapii nowotworów

- ▣ Umiemy budować urządzenia wytwarzające wiązki promieniowania o wysokich energiach – **akceleratorzy**.
- ▣ Stosowane powszechnie w jednej z trzech metod leczenia nowotworów:
  - chirurgia,
  - chemioterapia,
  - radioterapia.

Reguły prawidłowej radioterapii

Radioterapia: X, e⁻

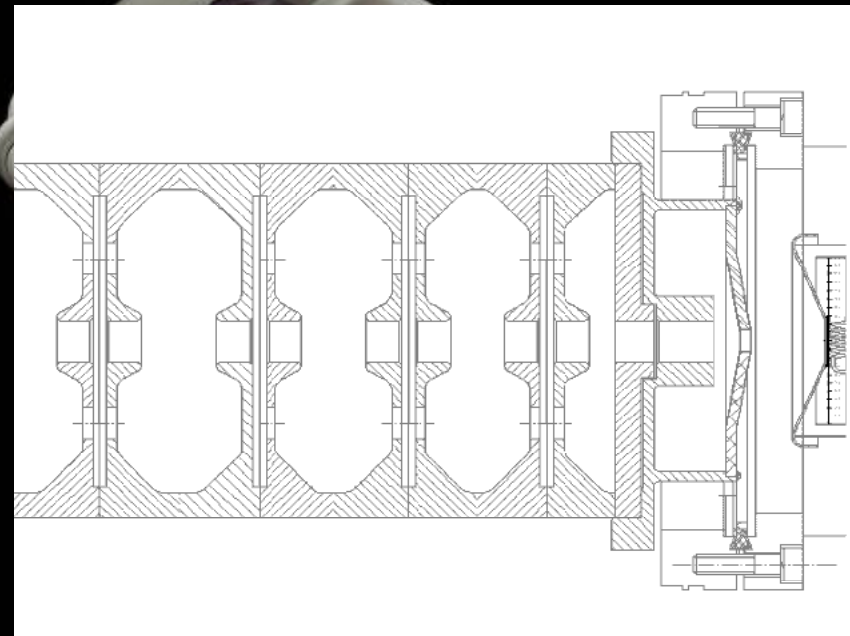
http://www.fuw.edu.pl/~marta/Fizyka_jadrowa_w_medycynie.pdf

http://www.royalfree.nhs.uk/imgs/site/radiotherapy_webpage_003.jpg

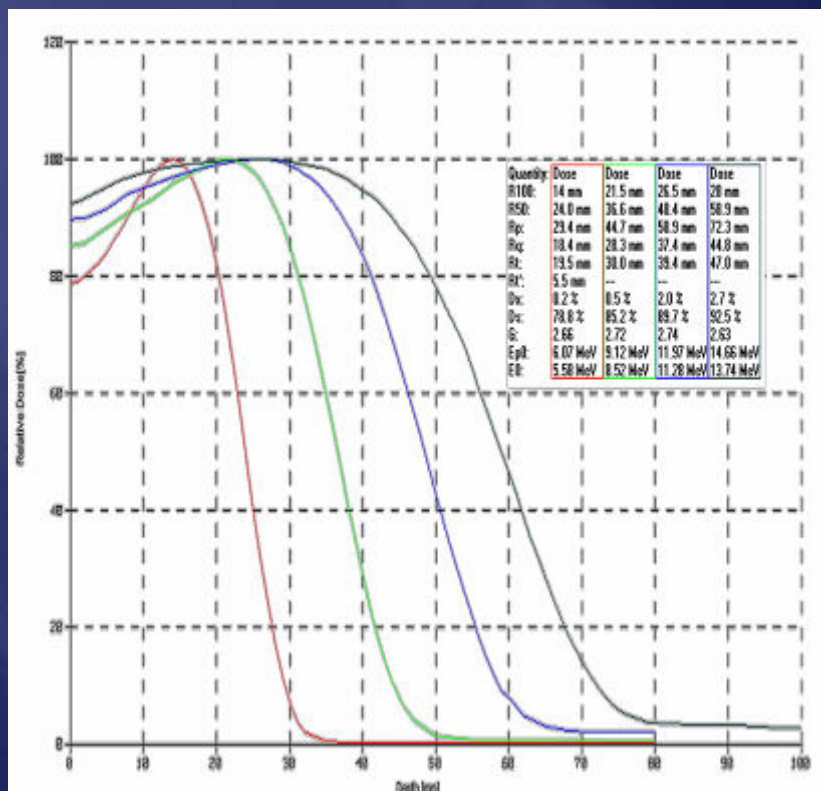

<http://www.mamhakanaraka-staszic.cba.pl/radioterapia.jpg>

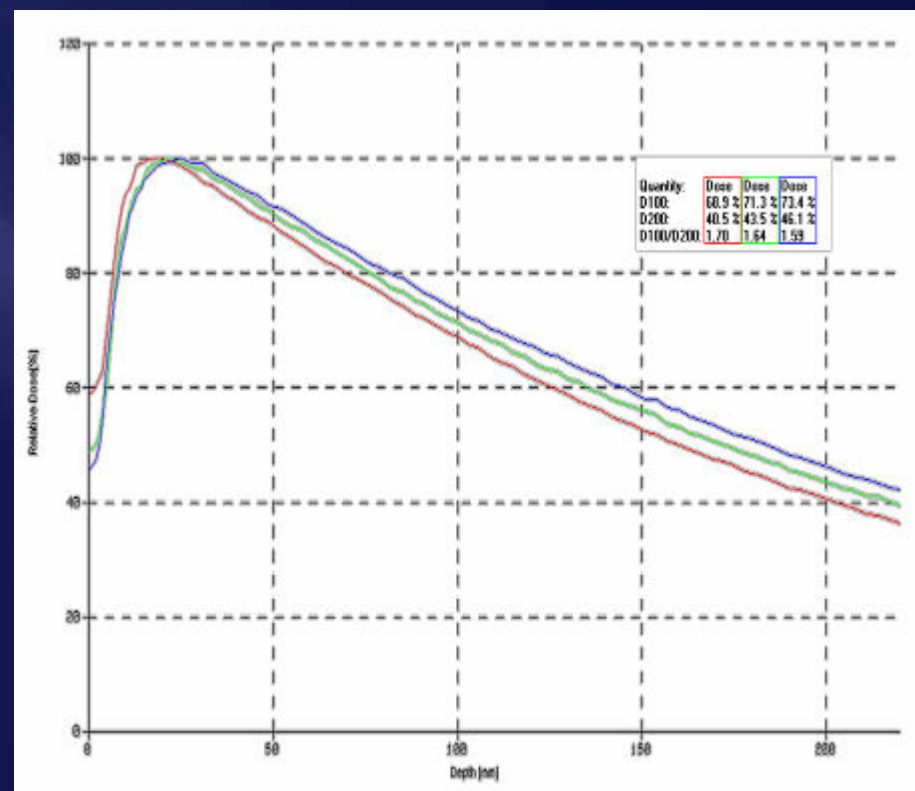

<http://www.libredecancer.com/tecnologia/radioterapia-conformal.php>

Rozkład dawki dla e⁻ i X

10cm

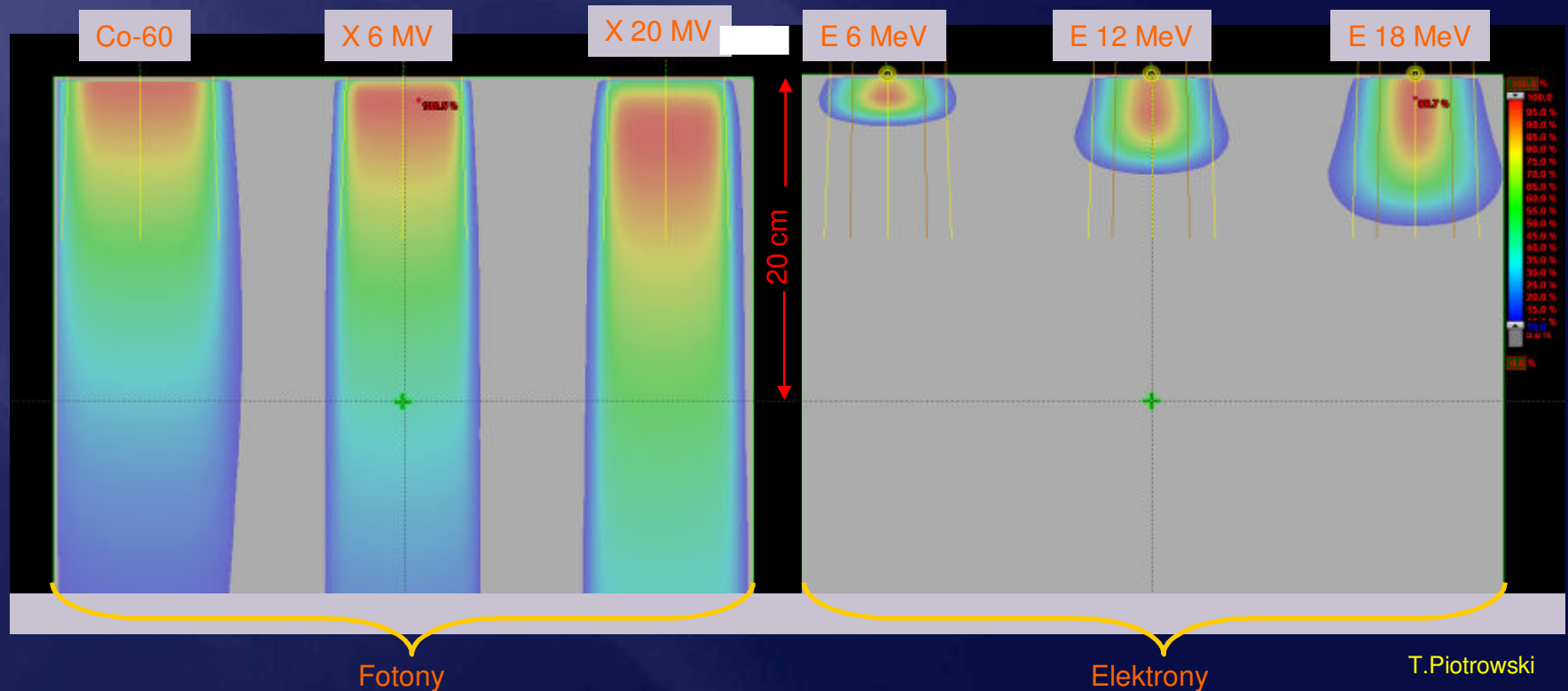

10cm

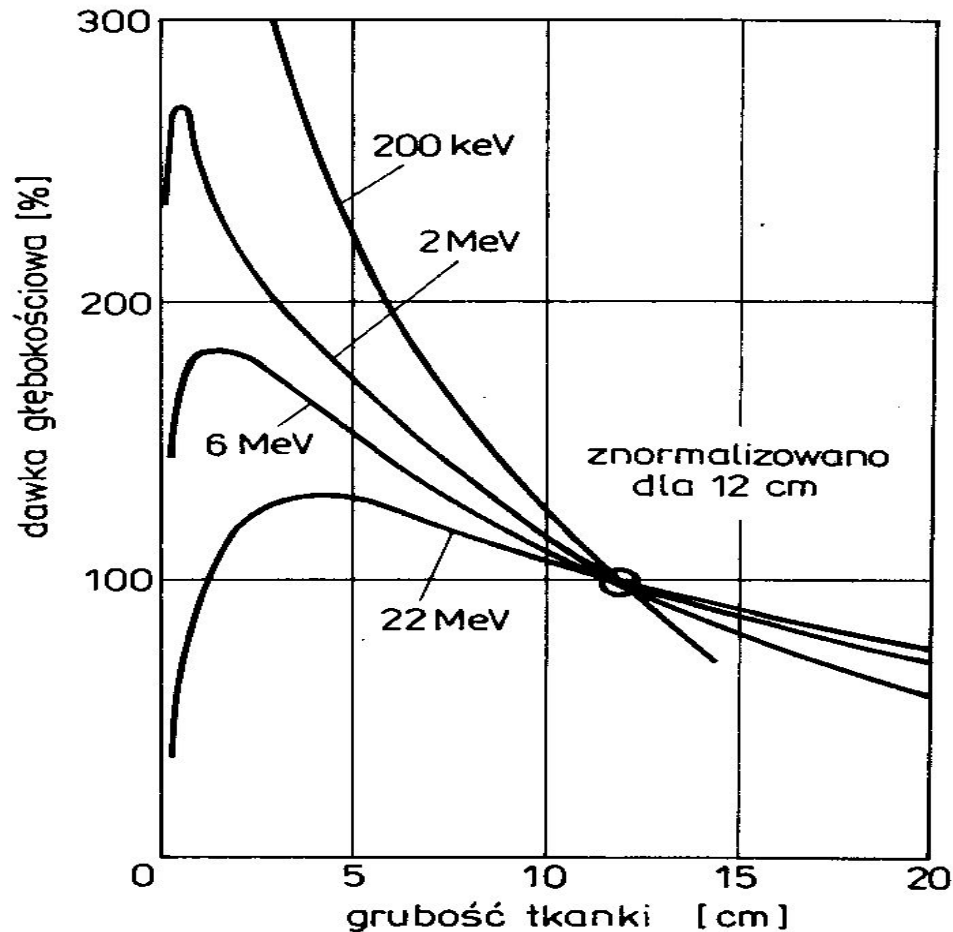
20cm

Energia promieniowania

Wybór rodzaju i energii promieniowania uzależniony jest od lokalizacji obszaru napromieniania w ciele pacjenta.

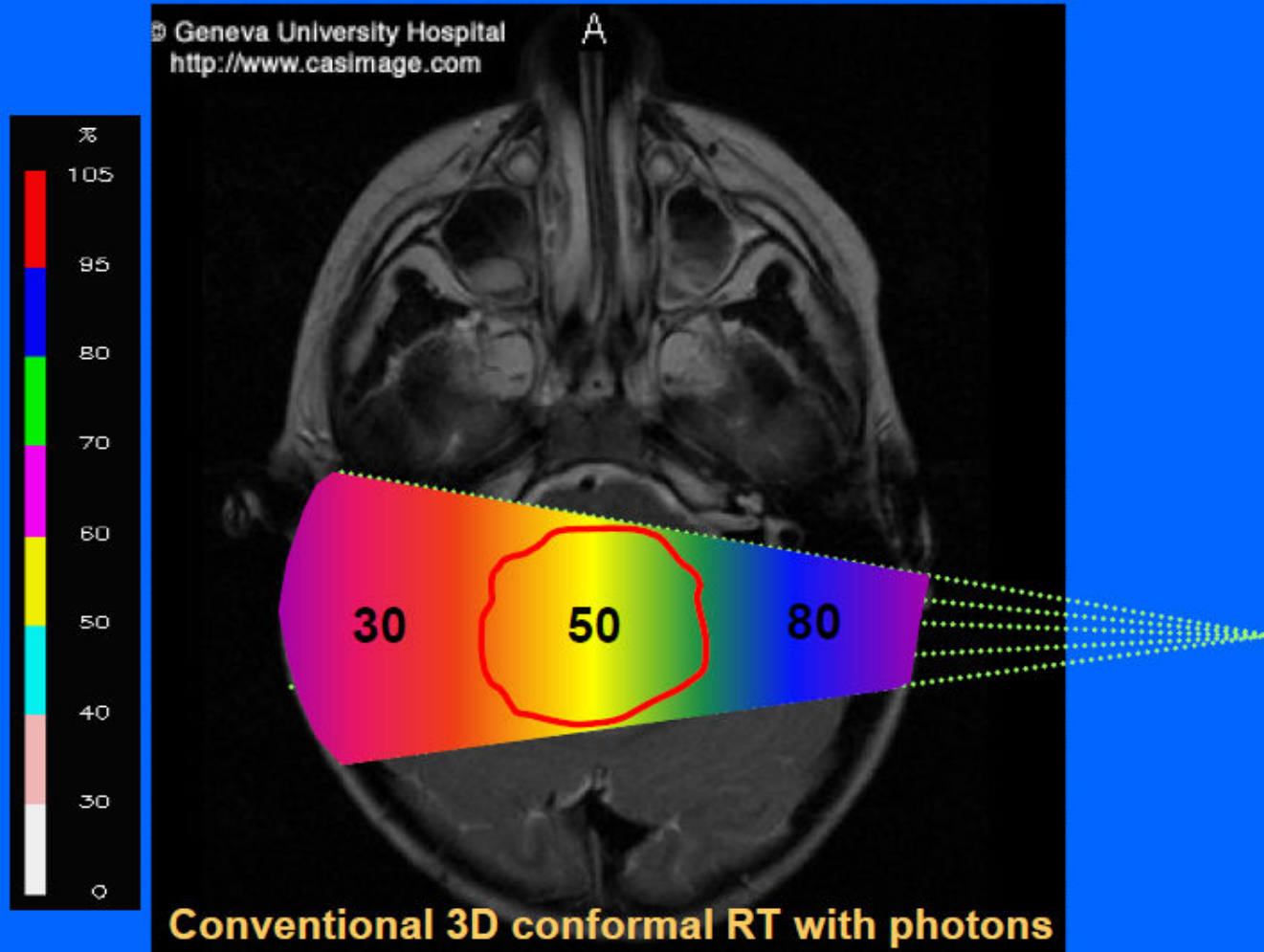

Rozkłady gł boko ciowe promieniowania X i

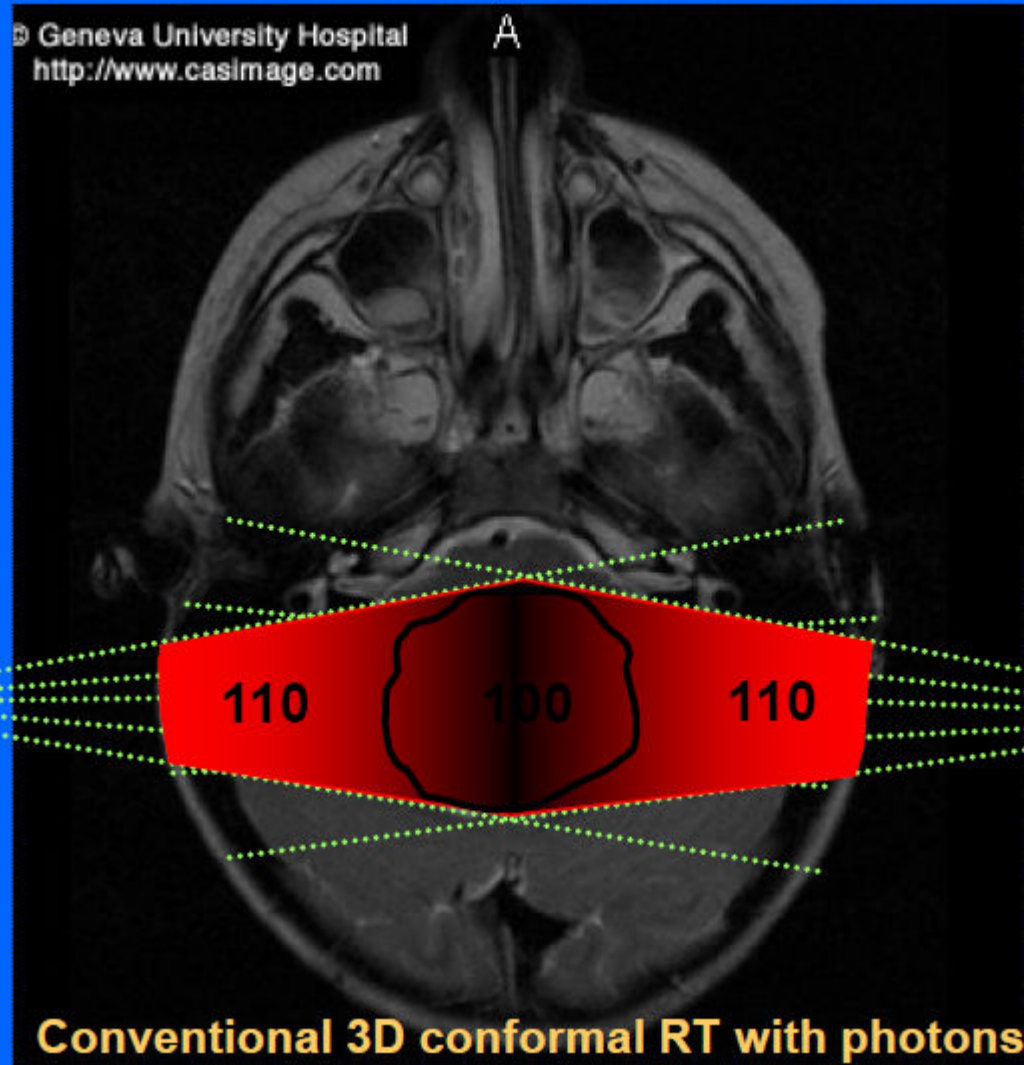

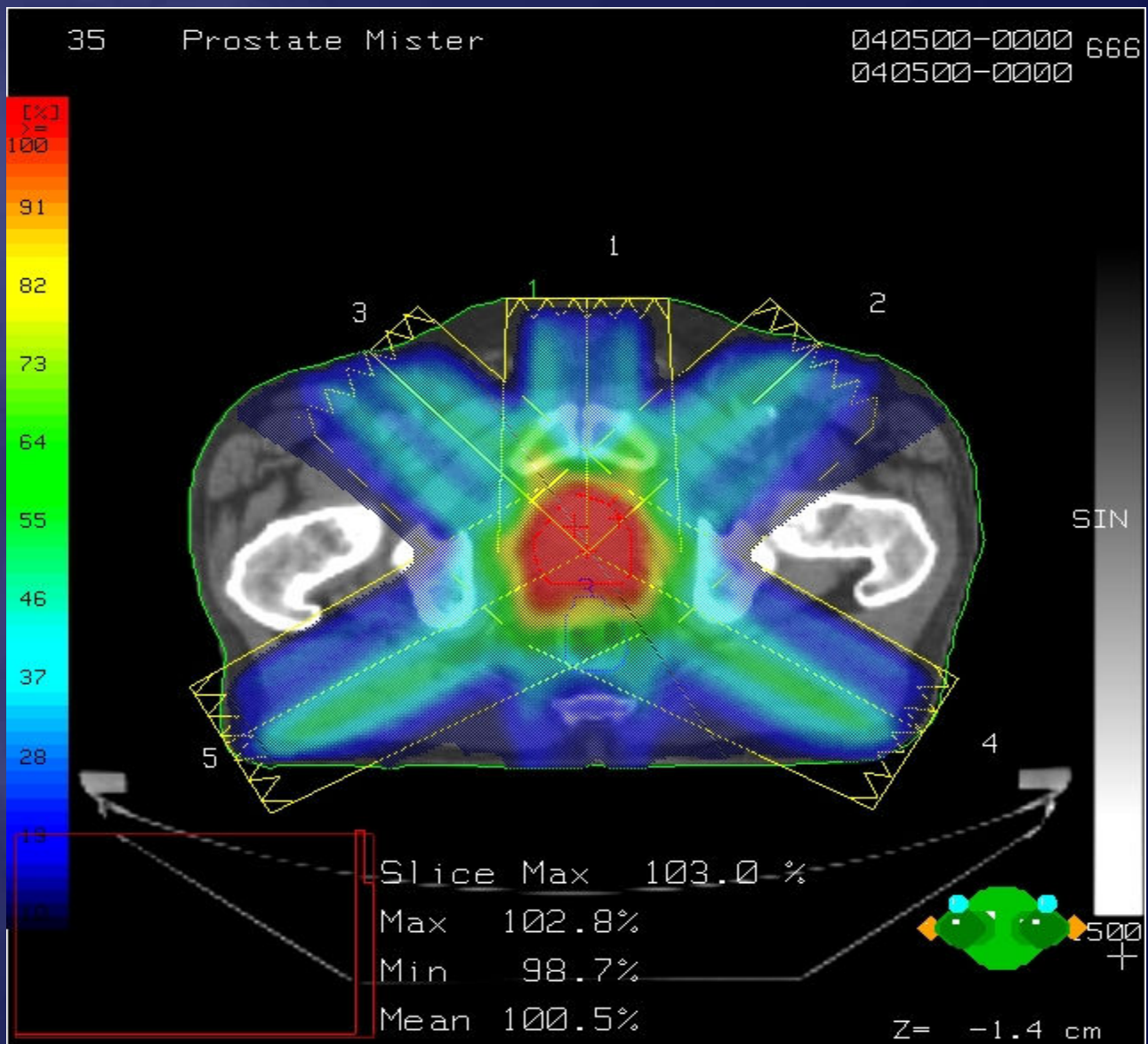
W.Scharf

Wi zki fotonowe

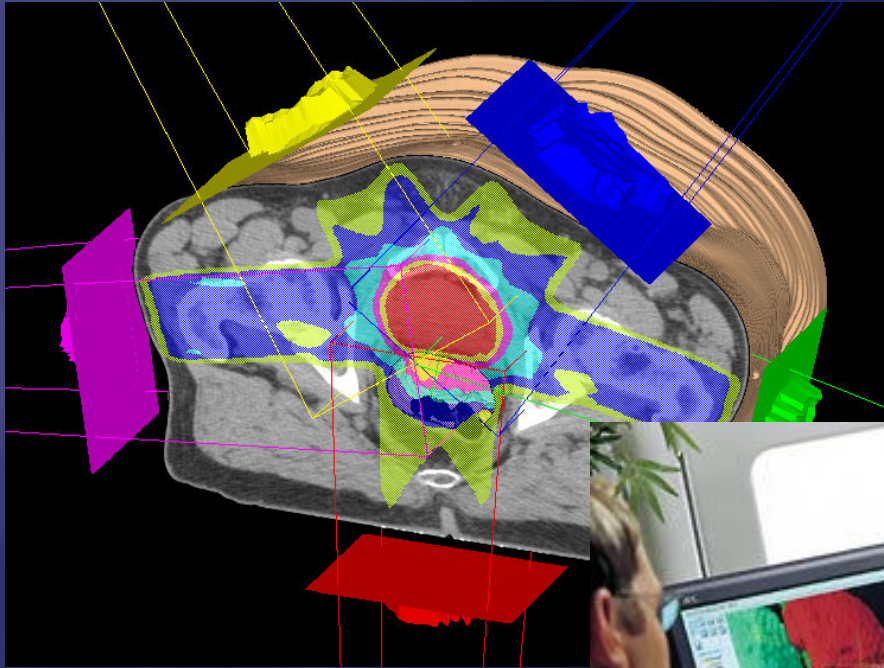

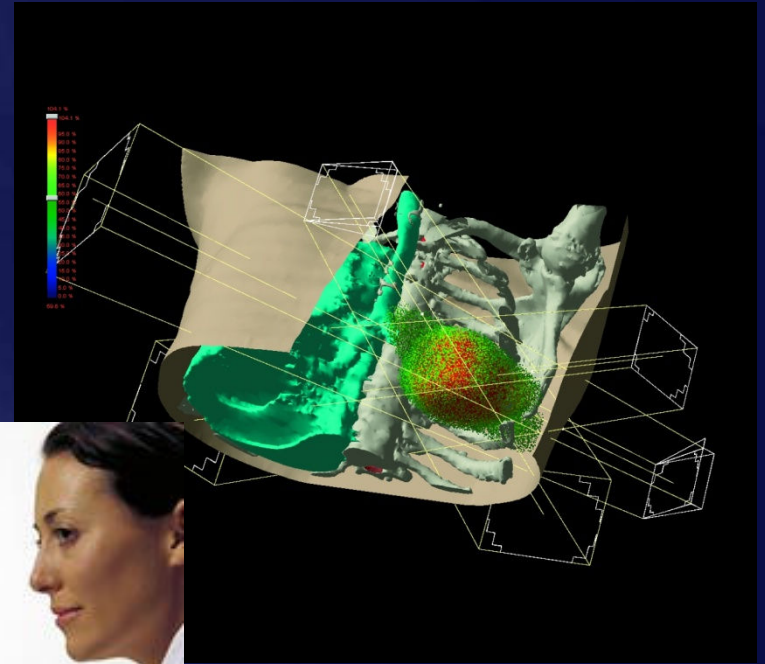

<http://varian.mediaroom.com/file.php/141/Dose+distrib+IMRT+prostate.jpg>

Planowanie leczenia

http://www.aocr.com/images/imrt_znb1.jpg

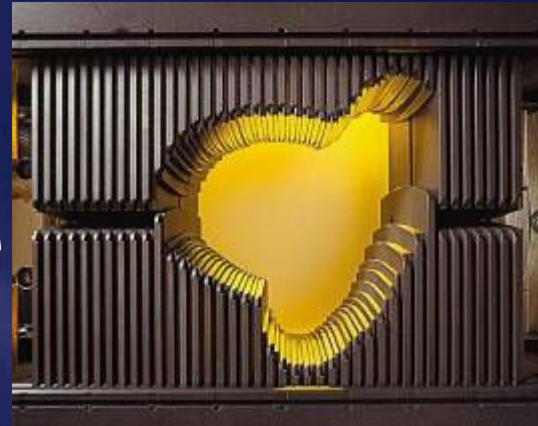
diaroom.com/file.php/122/Eclipse+lung+plan.jpg

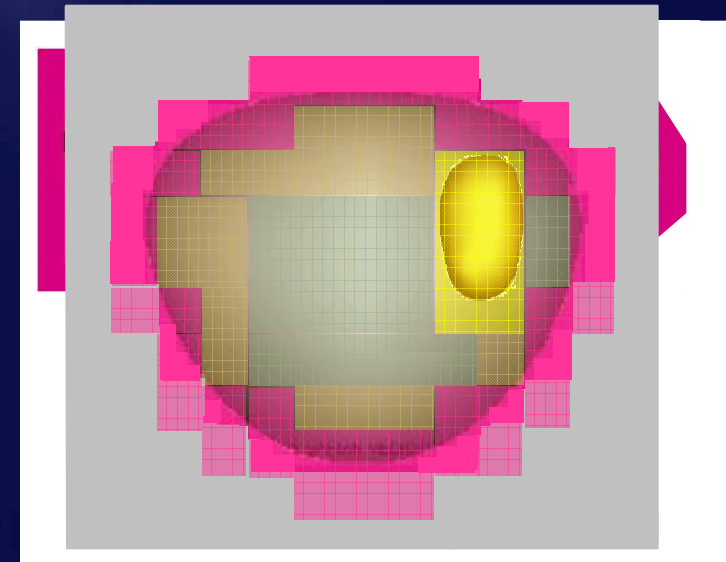
http://www.elekta.com/assets/precision_radiation_therapy/images/Treatment%20Planning.jpg

Współczesne wyposażenie

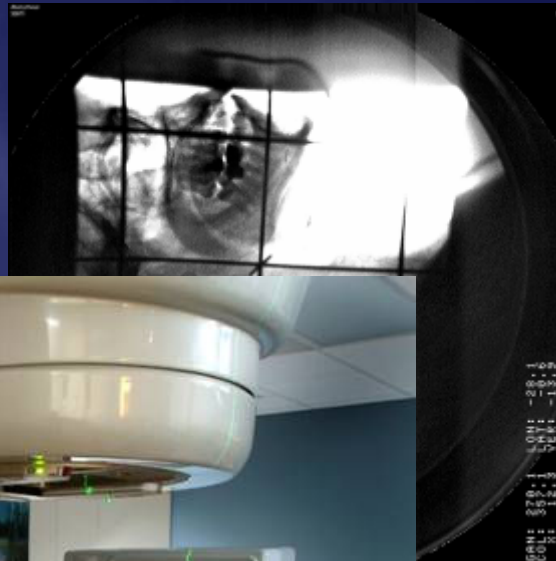
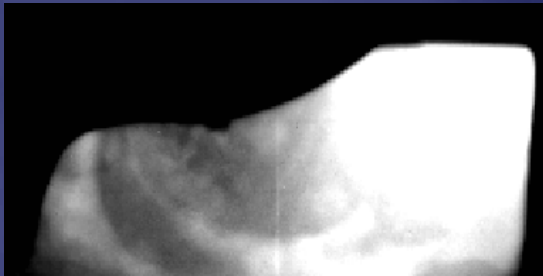
- ▣ MLC kolimator
- ▣ Leczenie prowadzone obrazowaniem

Varian

Portal Imaging

www.bioscan.ch

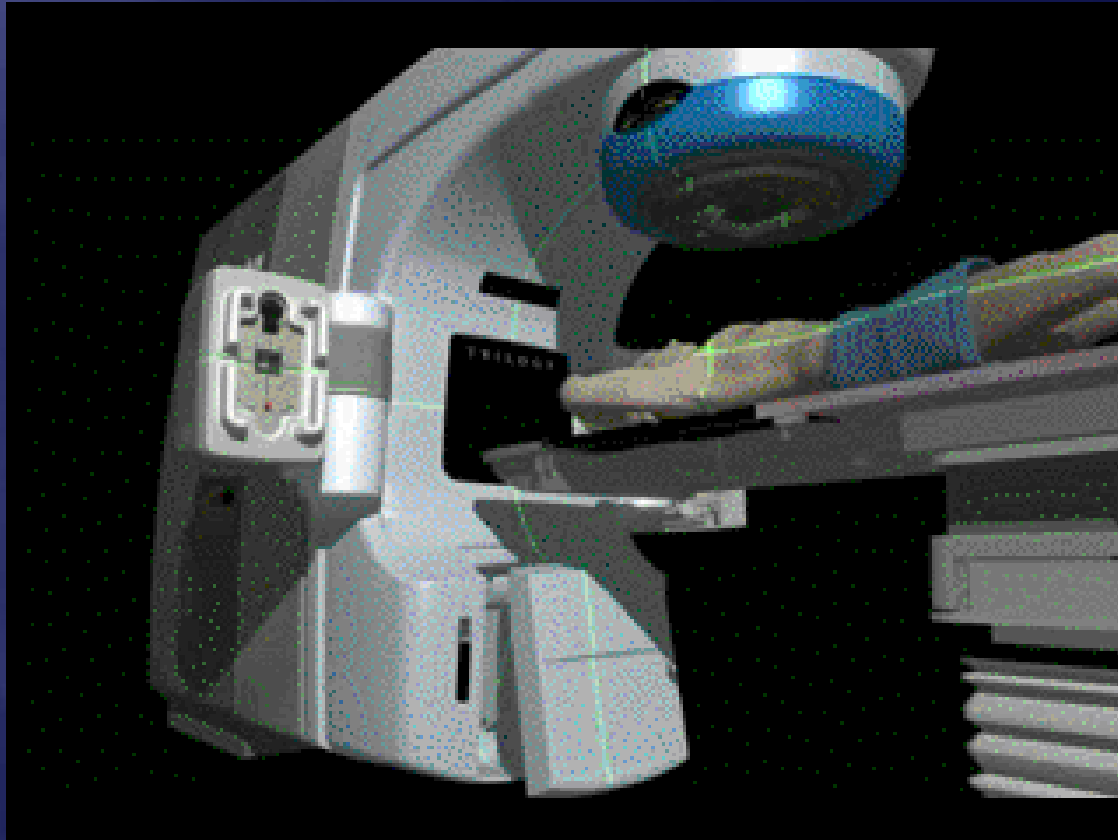
Varian

2009-11-27

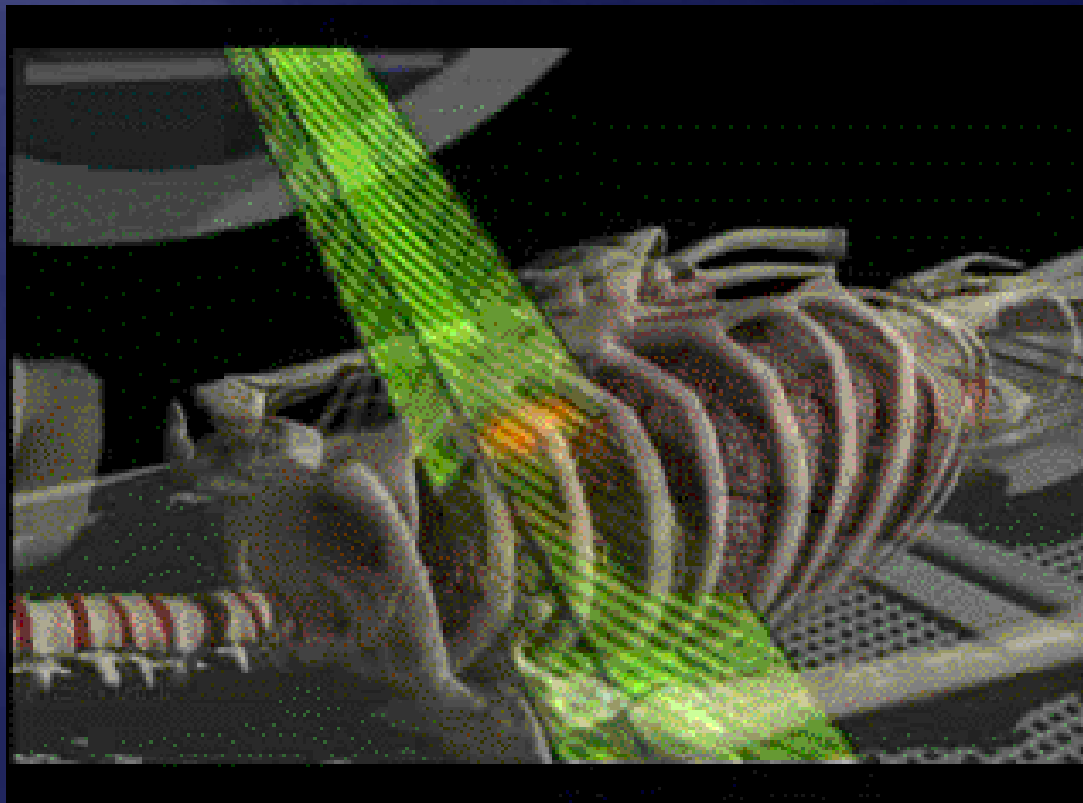
Andrew M. Sessler
Lawrence Berkeley National
Laboratory

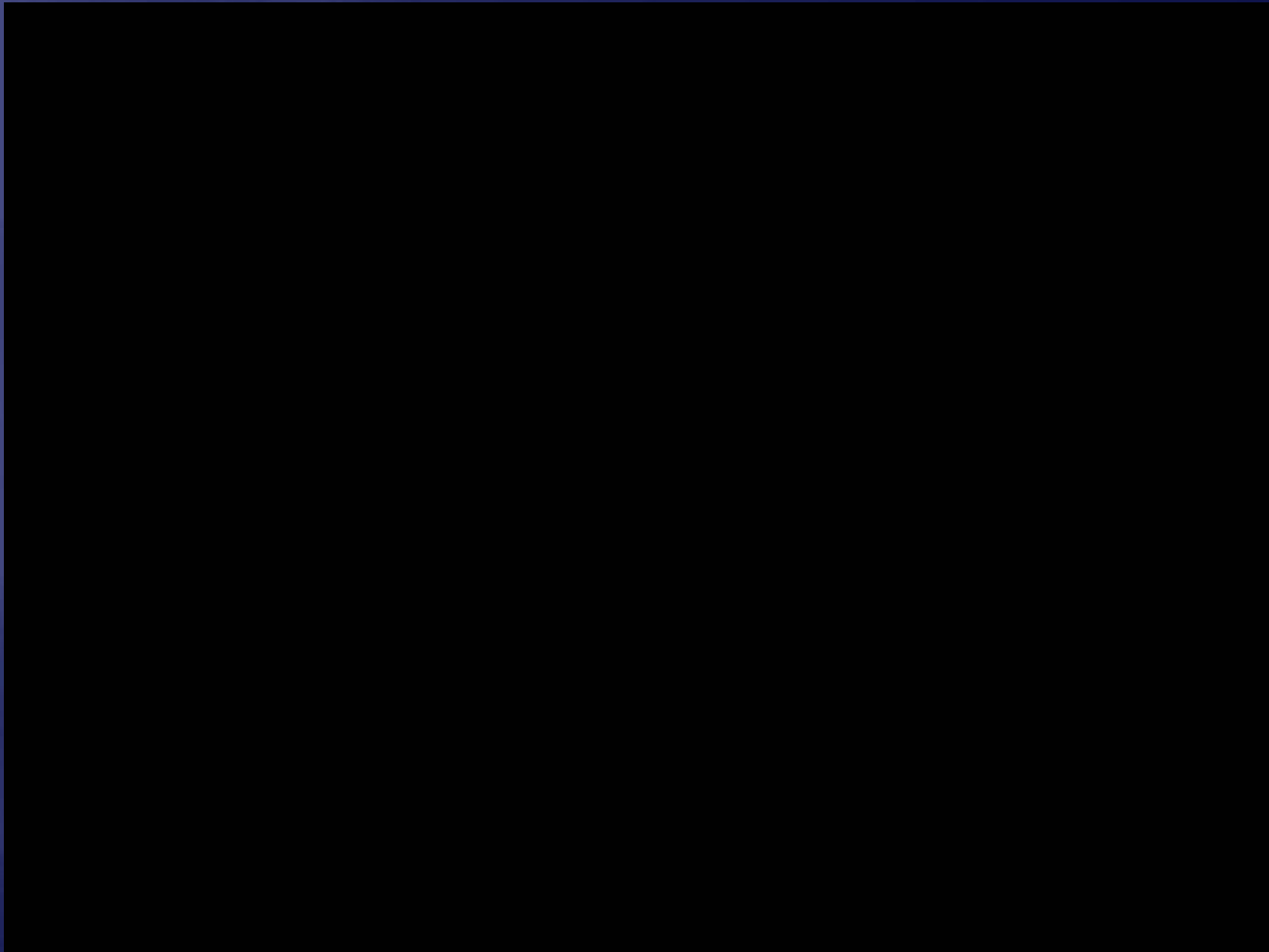
dr Sławomir Wronka, IPJ

Varian
www.youtube.com

„Bramkowanie” oddechem

http://www.sw.org/web/patientsAndVisitors/iwcontent/public/RadiationOncology/en_us/html/RadiationOncology_IMRT_MLCModulate.html

2009-11-27

dr Sławomir Wronka, IPJ

IORT

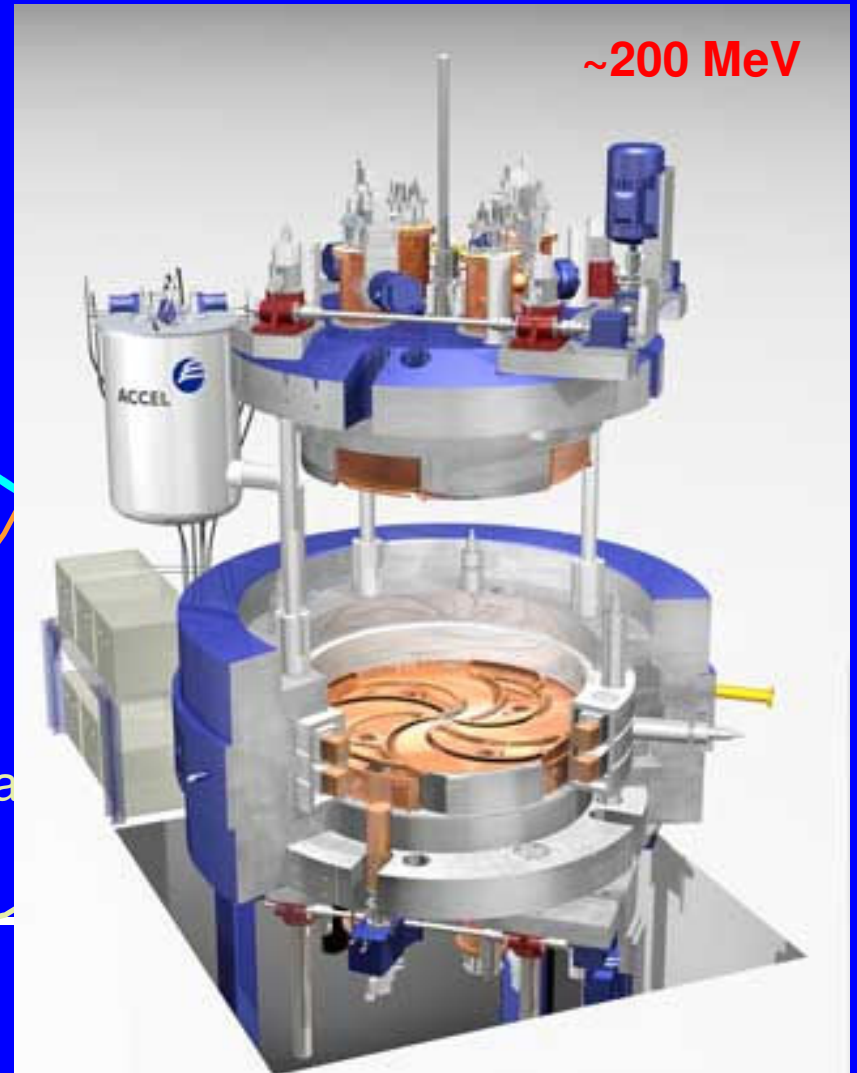
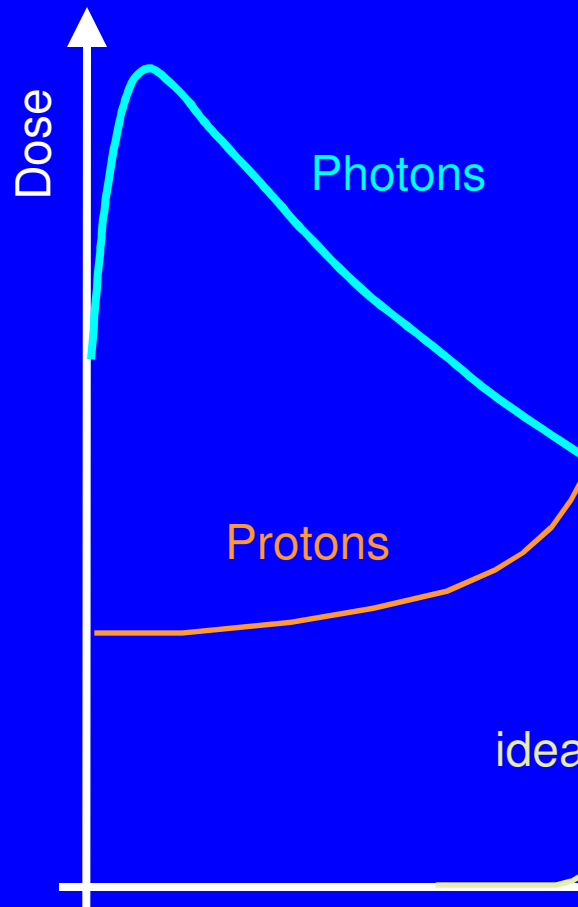
Medical Applications of Particle Physics
Saverio Braccini

Robotic Arm (Cyber Knife)

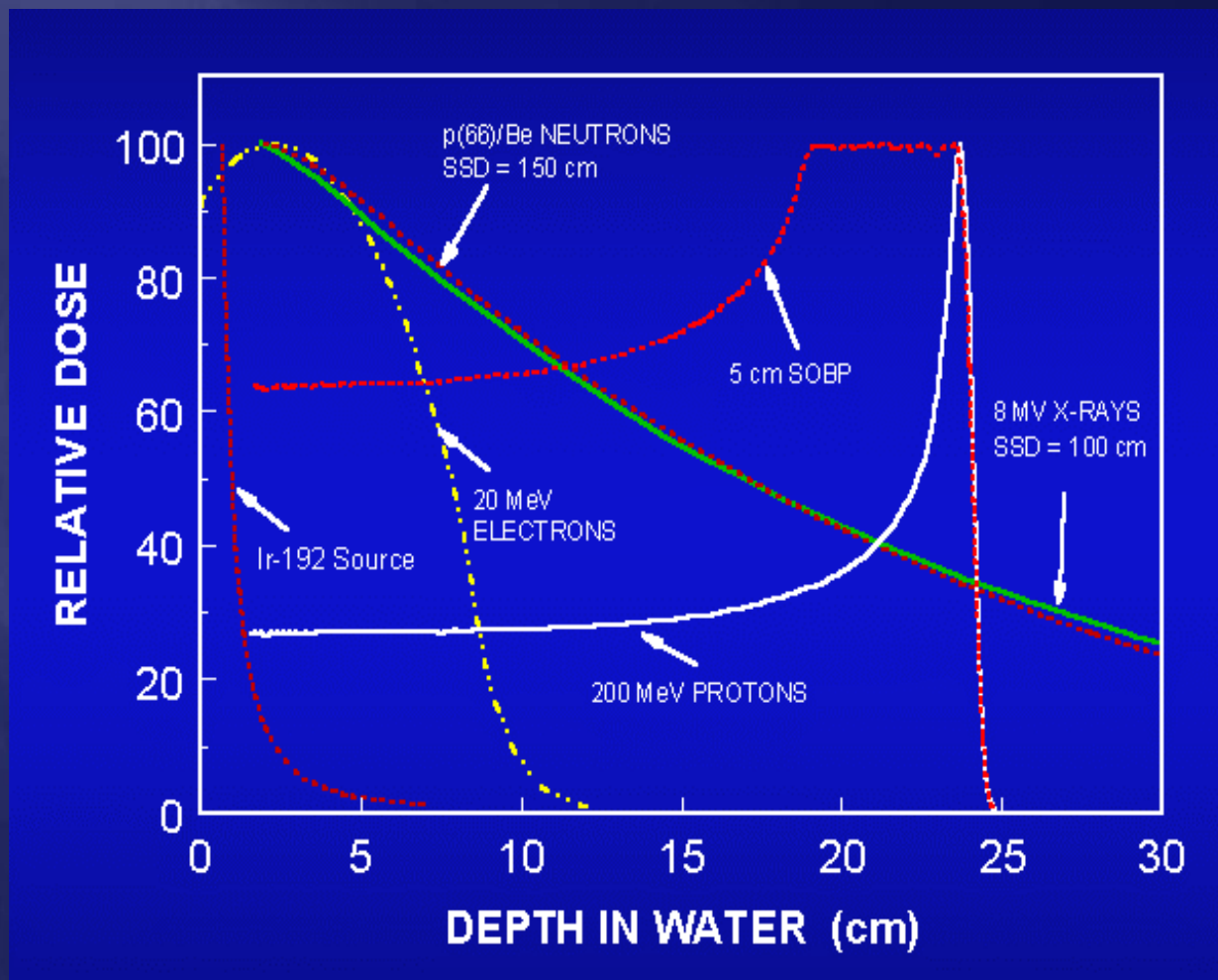

<http://neoavatara.files.wordpress.com/2008/12/cyberknife.jpg>

The ideal depth-dose distribution?

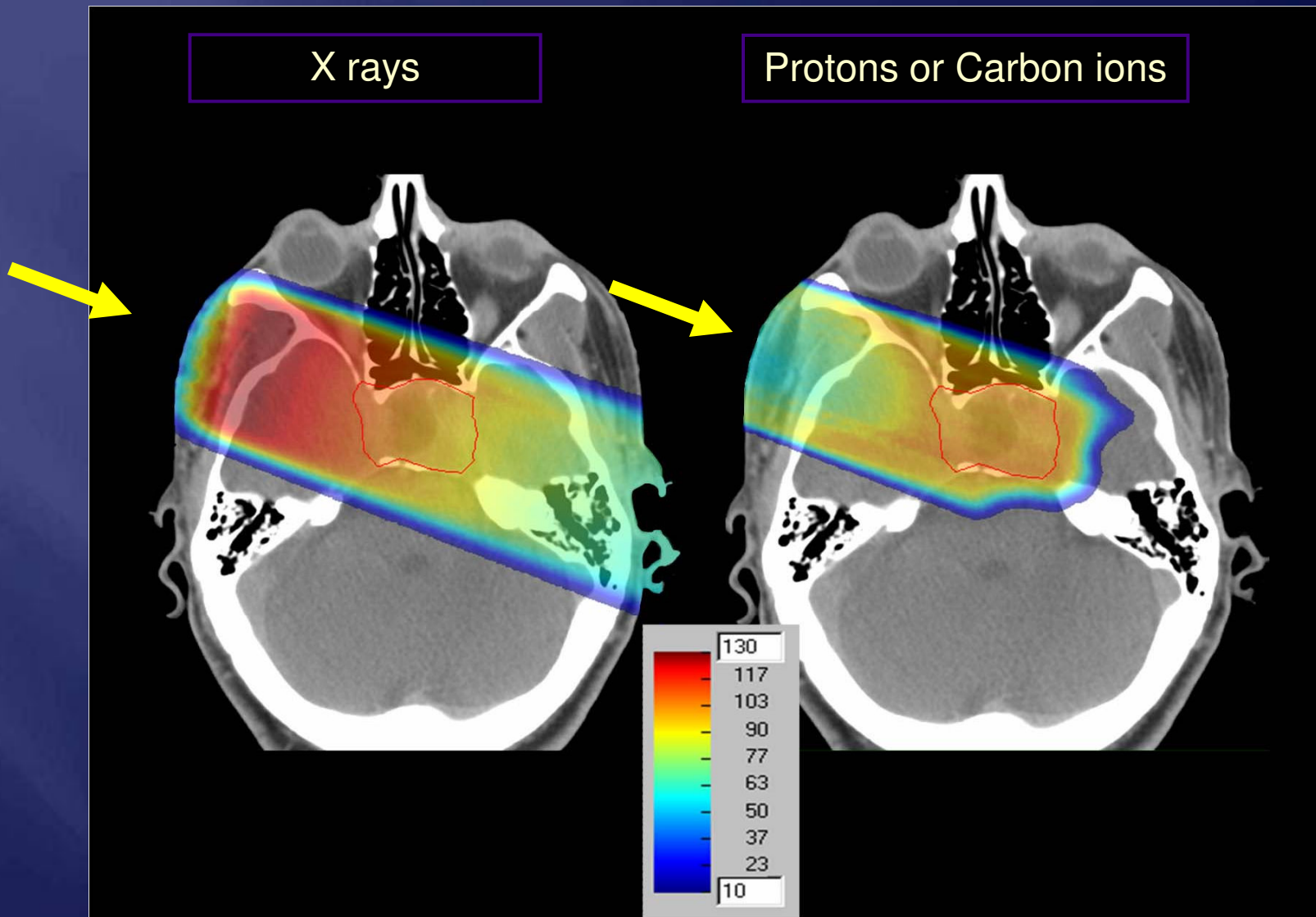

Czym naświetlać pacjenta ?

<http://www.iucf.indiana.edu/proton/images/depdose.gif>

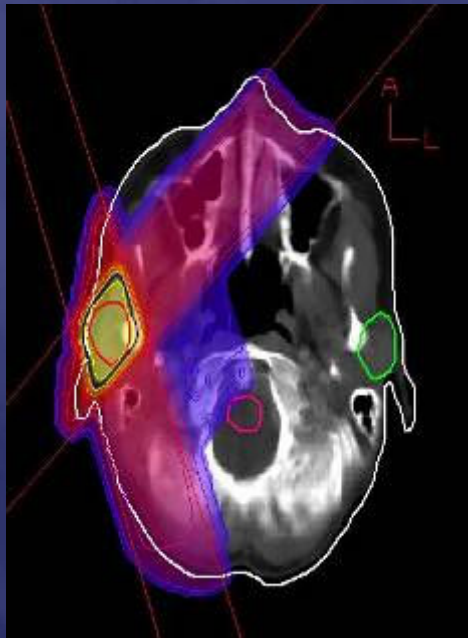
X-rays vs protons

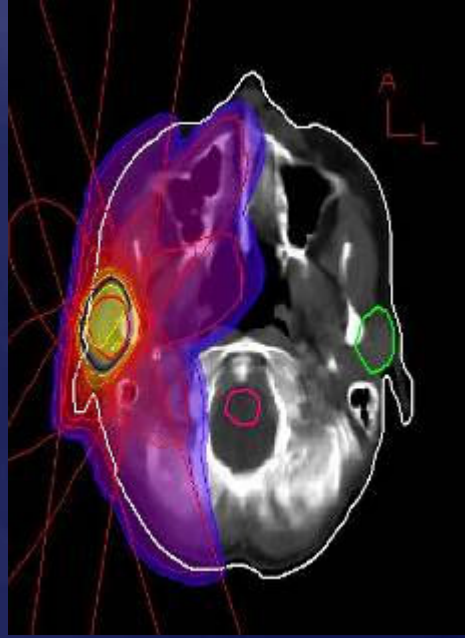
Comparison of Treatment Plans

Glandula parotid cancer

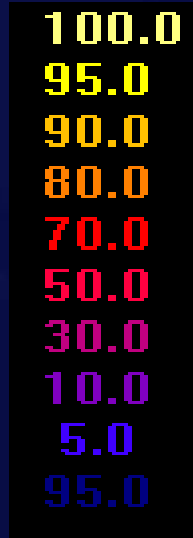
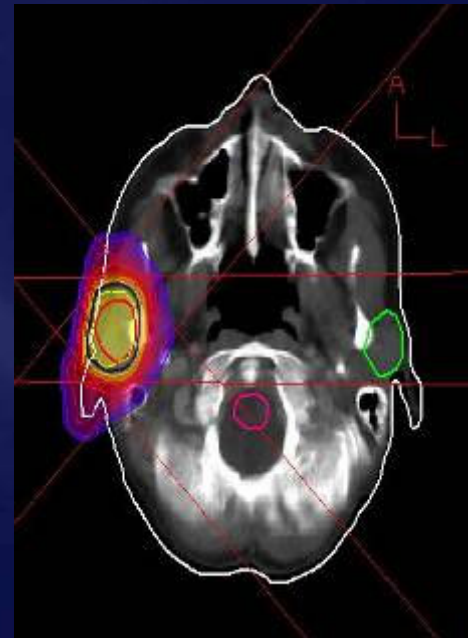
Photons 2 fields

Photons 5 fields

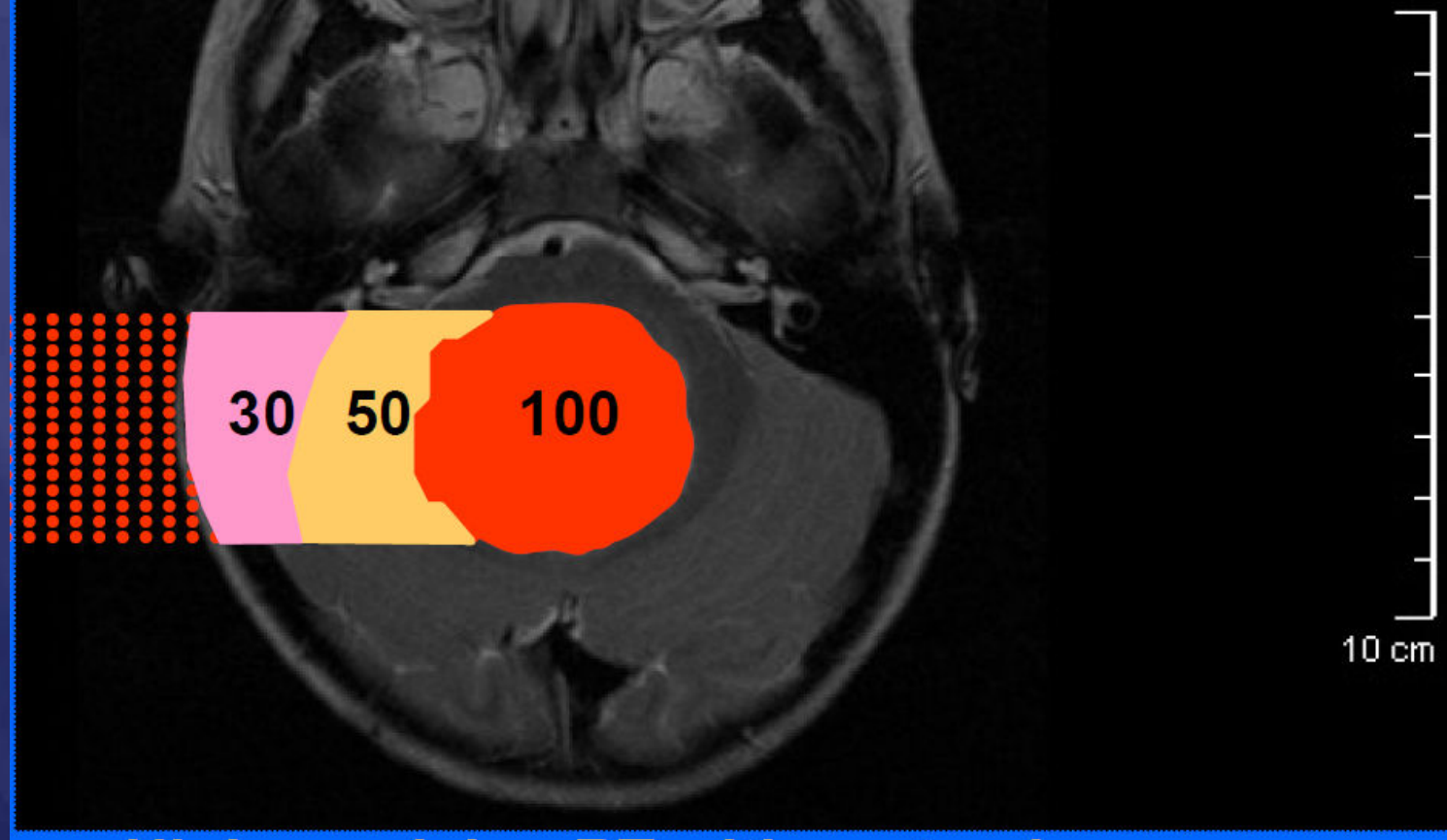

Protons 3 fields

Universitätsklinik für Strahlentherapie und Strahlenbiologie, AKH, Wien

A

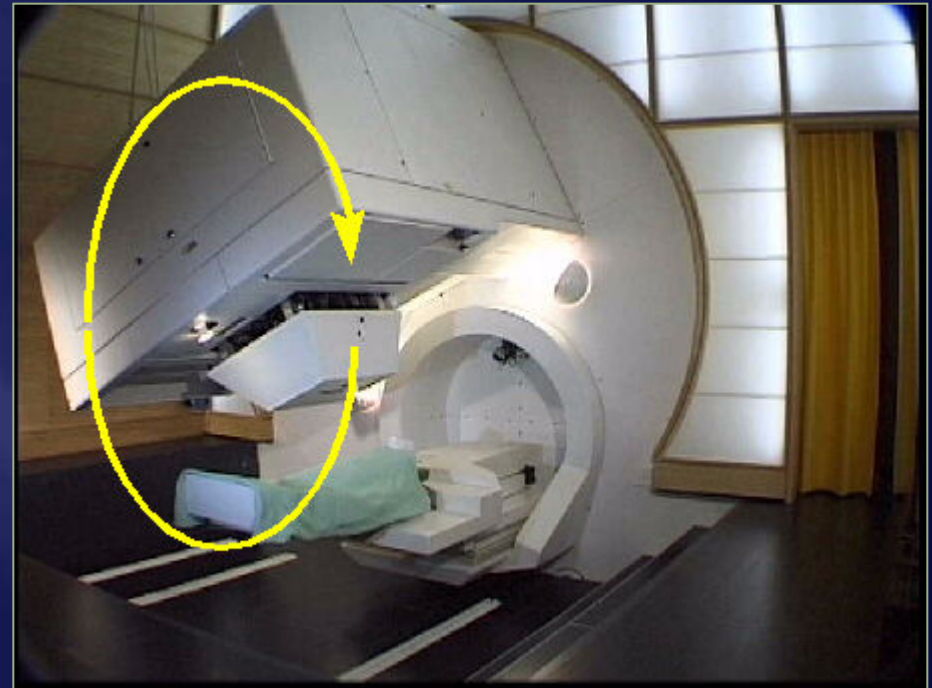

Bramki obrotowe

PSI

<http://www.canberra.edu.au/irps/archives/vol15no2/mempap.html>

2009-11-27

dr Sławomir Wronka, IPJ

Terapia jonami węgla

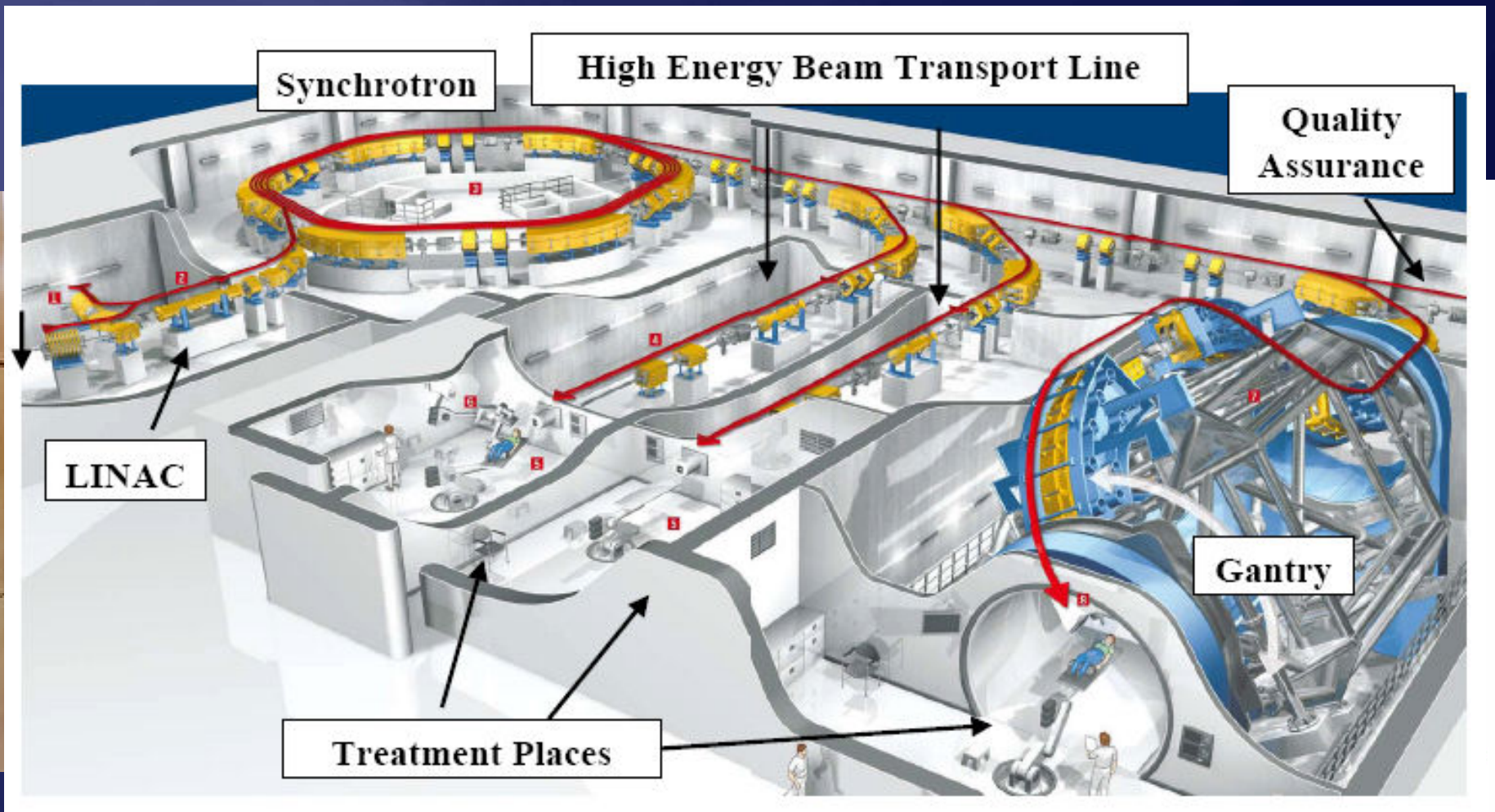
1998 - GSI pilot project

200 patients treated
with carbon ions

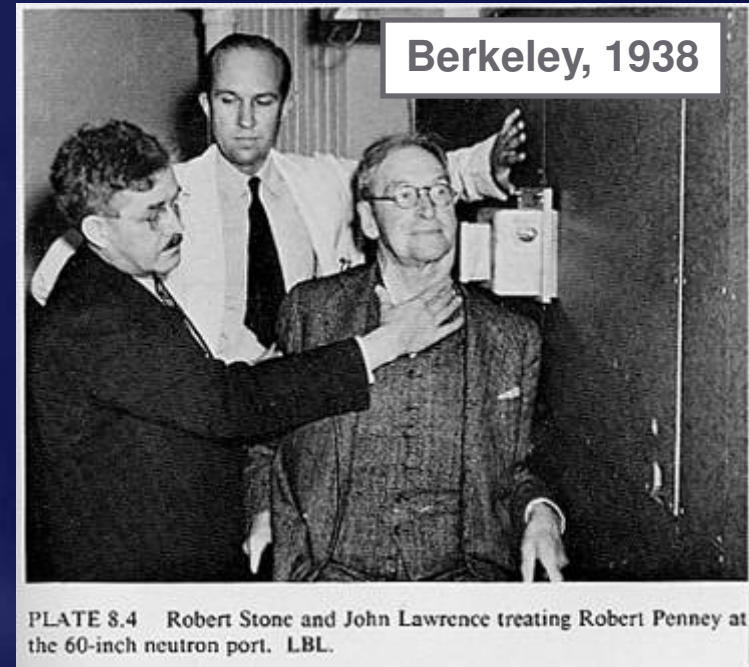
PET on-beam

Terapia C12

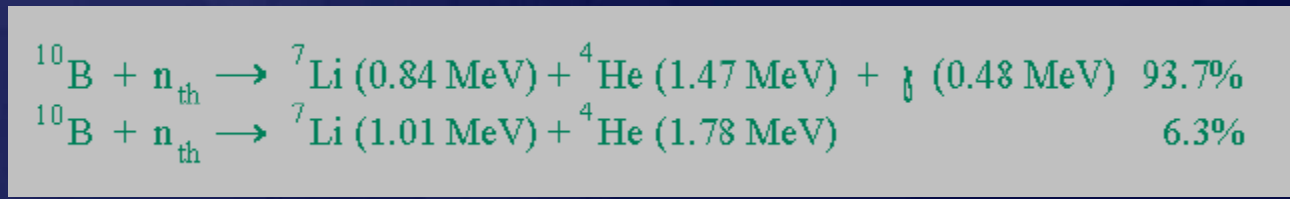
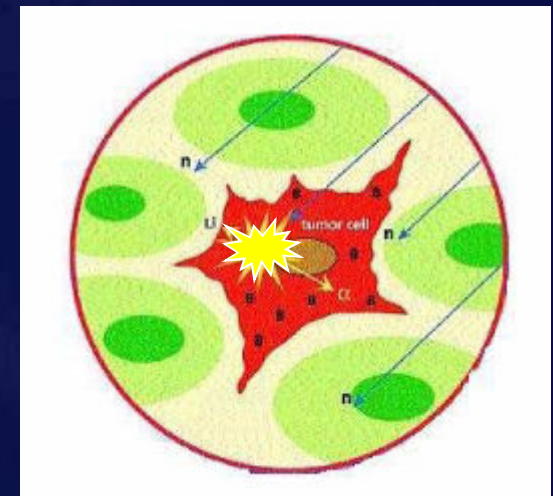
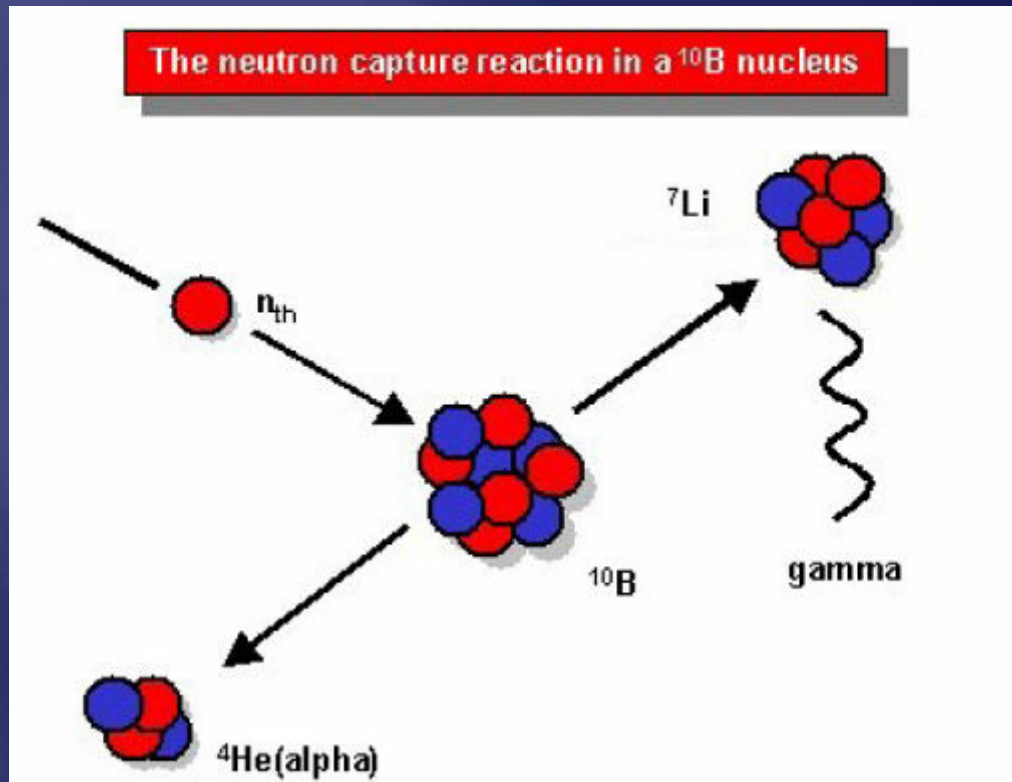

Terapia neutronami

- ▣ Rozkład dawki – podobny do fotonów
- ▣ Produkcja w cyklotronie ($p + \text{Be}$)
- ▣ Silne oddziaływanie biologiczne – stosowane do „opornych” guzów

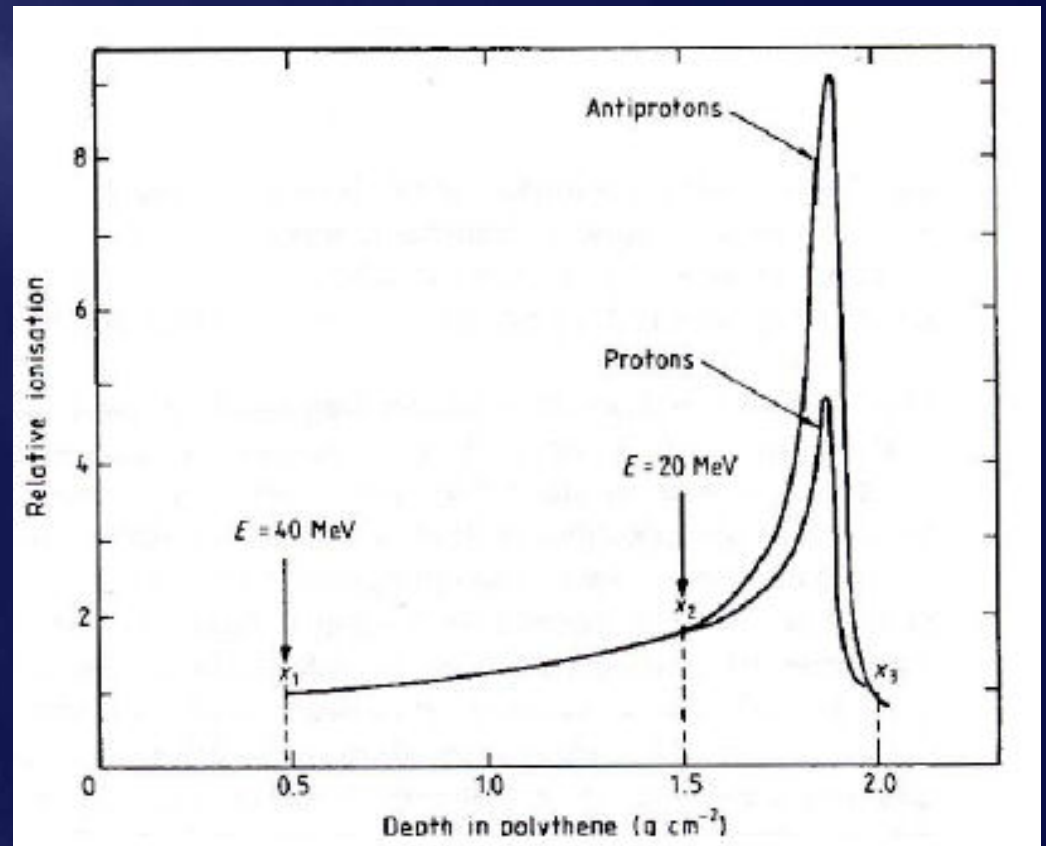

BNCT = boron neutron capture therapy

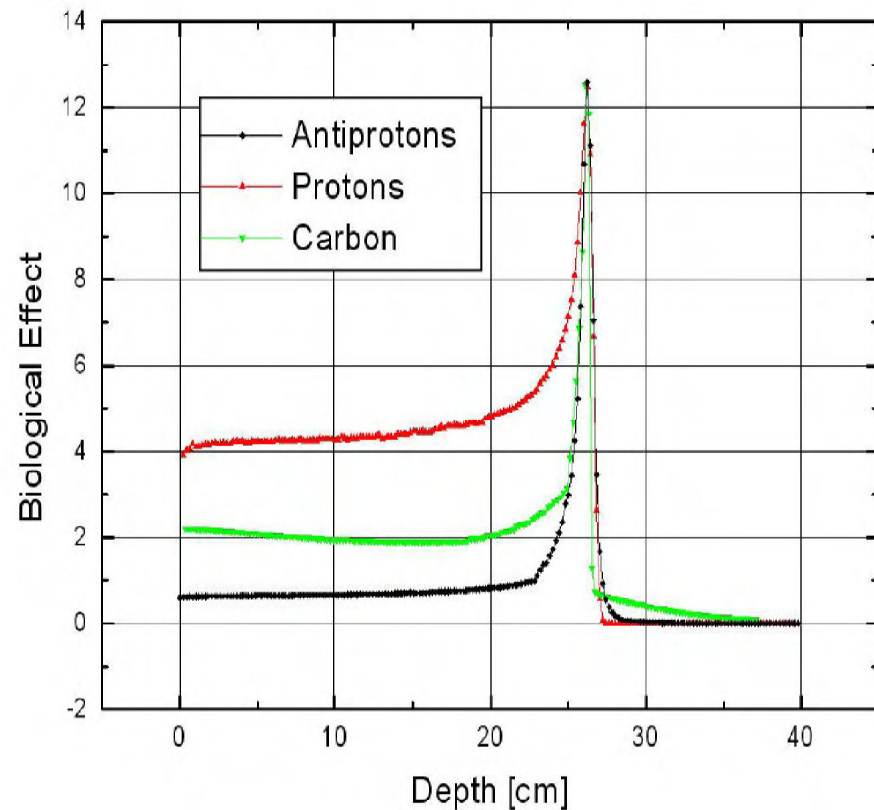

Przyszłość

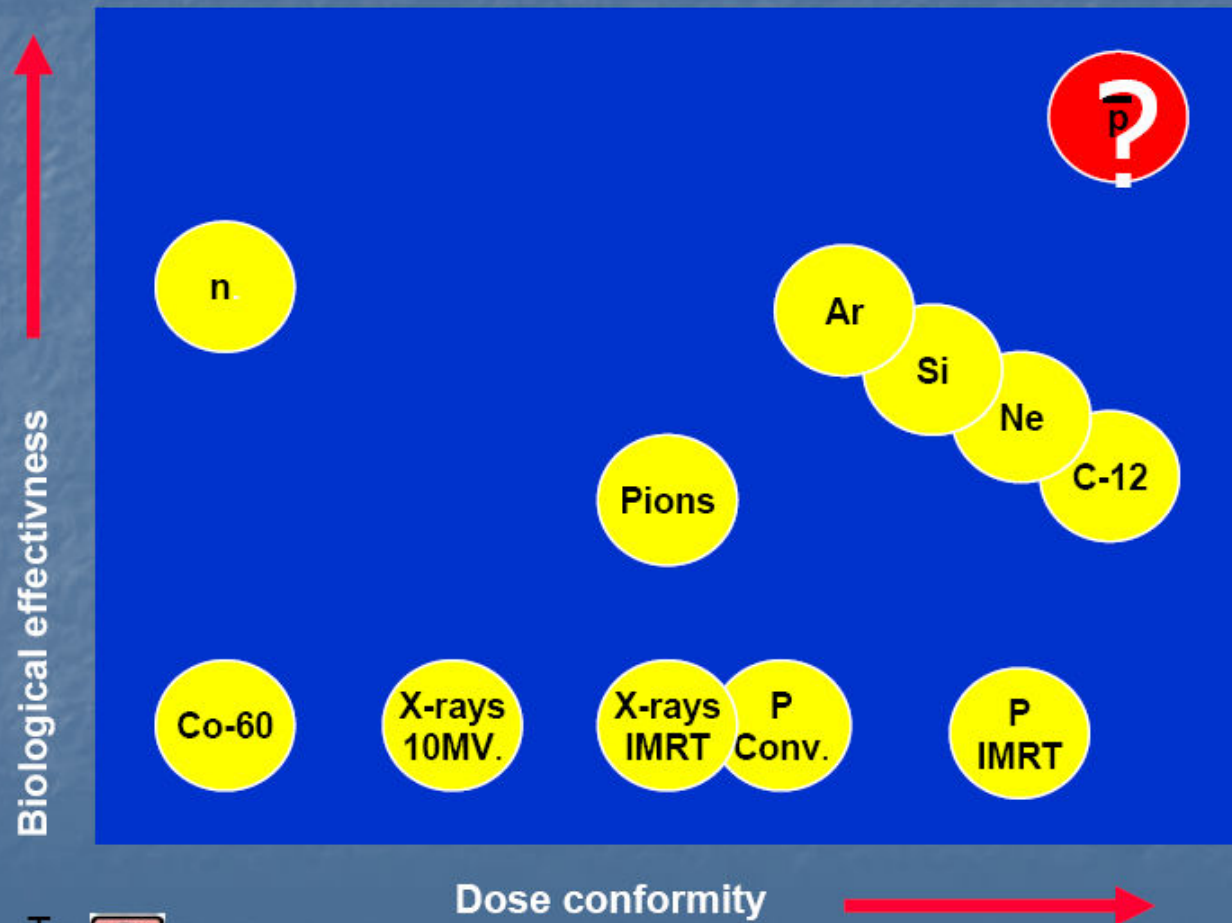
▣ Antyprotony ?

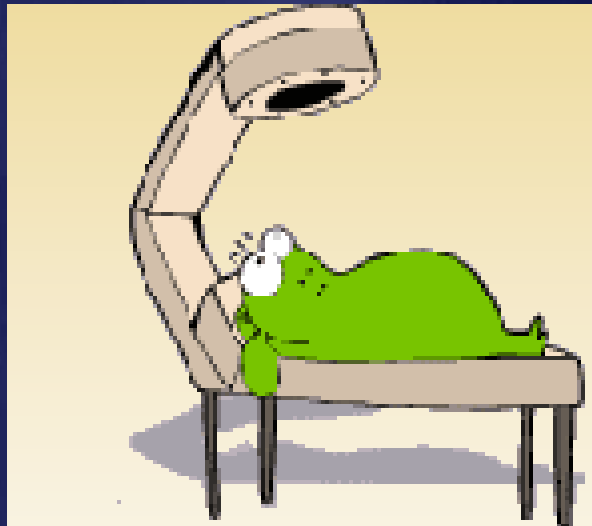
AD-4 experiment at CERN

All the Particles used in Radiation Oncology

Dziękuję za uwagę

<http://www.whybother.org.uk/learn/images/radio-small.gif>